



# Kvalitetsarbete och planering för skolan

---

## Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2001/02:188 *Utbildning för kunskap och jämlikhet – regeringens utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning* jämte motioner, Riksdagens revisorers förslag 2001/02:RR20 *ITiS – en statlig satsning på IT i skolan* samt Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3 *Statens styrning av skolan* jämte motioner. I betänkandet behandlas också 35 motionsyrkanden från den allmänna motions tiden 2002. Utskottet föreslår att regeringens skrivelse läggs till handlingarna. Riksdagen bör inte heller enligt utskottet göra några tillkännagivanden till regeringen enligt förslagen från Riksdagens revisorer. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Reservationer finns från Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet.

# Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	11
Regeringens skrivelse <i>Utbildning för kunskap och utveckling</i> .....	11
Riksdagens revisorers förslag <i>Statens styrning av skolan</i> .....	11
Riksdagens revisorers förslag <i>ITiS – en statlig satsning på IT i skolan</i> .....	12
Utskottets överväganden.....	13
Inledning.....	13
Övergripande frågor om skolan.....	13
Individuella utvecklingsplaner.....	23
Kvalitetsredovisning.....	24
Myndighetsfrågor.....	27
Anmälningsplikt.....	29
Kvalitetsutvecklingen av den högre utbildningen.....	30
Förskola och skola i segregerade områden.....	32
Kärnkunskaper.....	33
IT-strategi för utveckling och kvalitet i skolan.....	34
Skolans demokratiska uppdrag.....	36
Kvaliteten i förskolan.....	39
Flexibelt utbildningssystem.....	42
Samverkan mellan utbildning och arbetsliv.....	45
Eftergymnasiala yrkesutbildningar.....	47
Läraren i arbetet för kvalitet och måloppfyllelse.....	49
Reservationer.....	51
1. Skolans uppdrag och uppgifter (punkt 1) – m.....	51
2. Skolans uppdrag och uppgifter (punkt 1) – fp.....	53
3. Skolans uppdrag och uppgifter (punkt 1) – kd.....	54
4. Skolans uppdrag och uppgifter (punkt 1) – c.....	55
5. Styrningen av skolan (punkt 2) – m.....	56
6. Styrningen av skolan (punkt 2) – kd.....	57
7. Styrningen av skolan (punkt 2) – c.....	58
8. Nationell skolpeng (punkt 3) – m.....	59
9. Nationell skolpeng (punkt 3) – fp.....	59
10. Analys av effekterna av specialdestinerade bidrag (punkt 5) – m, fp, kd, c.....	60
11. Avskaffande av specialdestinerade bidrag (punkt 6) – m.....	60
12. Individuella utvecklingsplaner (punkt 7) – m.....	61
13. Individuella utvecklingsplaner (punkt 7) – c.....	62
14. Kvalitetsredovisning (punkt 8) – kd.....	62
15. Utvärdering av fristående skolor (punkt 9) – m, fp, kd, c.....	63

16. Nationellt kvalitetsinstitut (punkt 10) – m, fp, kd, c.....	63
17. Skolverkets uppgifter (punkt 12) – m.....	64
18. Intern revision i Skolverket (punkt 14) – m.....	64
19. Anmälningssplikt (punkt 15) – m.....	65
20. Anmälningssplikt (punkt 15) – fp, c.....	65
21. Anmälningssplikt (punkt 15) – kd.....	66
22. Kvalitetsutveckling av den högre utbildningen (punkt 16) – fp.....	66
23. Förskola och skola i segregerade områden (punkt 17) – m.....	67
24. Förskola och skola i segregerade områden (punkt 17) – fp.....	67
25. IT-strategi (punkt 19) – fp.....	68
26. Skolans demokratiska uppdrag (punkt 20) – fp.....	68
27. Kvaliteten i förskolan (punkt 21) – fp.....	69
28. Kvaliteten i förskolan (punkt 21) – kd.....	70
29. Kvaliteten i förskolan (punkt 21) – c.....	70
30. Förändringar i gymnasieskolan (punkt 22) – m.....	71
31. Förändringar i gymnasieskolan (punkt 22) – fp.....	72
32. Förkunskaper till nationella program (punkt 23) – m, fp, kd, c.....	72
33. Individuella programmet (punkt 24) – fp.....	73
34. Individuella programmet (punkt 24) – kd.....	74
35. Individuella programmet (punkt 24) – c.....	74
36. Samverkan mellan utbildning och arbetsliv (punkt 25) – m.....	75
37. Samverkan mellan utbildning och arbetsliv (punkt 25) – fp.....	75
38. Samverkan mellan utbildning och arbetsliv (punkt 25) – kd.....	76
39. Eftergymnasiala yrkesutbildningar (punkt 26) – fp.....	76
40. Eftergymnasiala yrkesutbildningar (punkt 26) – kd.....	77
41. Kvalificerad yrkesutbildning (punkt 27) – fp.....	77
42. Tillgången på lärare (punkt 28) – m.....	78
43. Tillgången på lärare (punkt 28) – fp.....	78
44. Tillgången på lärare (punkt 28) – c.....	79
Särskilda yttranden.....	80
1. Styrningen av skolan (punkt 2) – fp.....	80
2. Individuella utvecklingsplaner (punkt 7) – fp.....	80
3. Individuella utvecklingsplaner (punkt 7) – kd.....	80
4. Skolverkets uppgifter (punkt 12) – fp.....	81
5. Anmälningssplikt (punkt 15) – v.....	81
6. Förskola och skola i segregerade områden (punkt 17) – v.....	81
7. Historia som kärnämne (punkt 18) – m, fp, kd.....	81
8. Skolans demokratiska uppdrag (punkt 20) – kd.....	81
9. Kvaliteten i förskolan (punkt 21) – m.....	82
10. Samverkan mellan utbildning och arbetsliv (punkt 25) – m.....	82
11. Eftergymnasiala yrkesutbildningar (punkt 26) – c.....	82
12. Tillgången på lärare (punkt 28) – kd.....	83
13. Tillgången på lärare (punkt 28) – v.....	83
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	84

Skrivelsen .....	84
Regeringens skrivelse 2001/02:188 Utbildning för kunskap och jämlikhet – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning.....	84
Förslagen .....	84
Förslag till riksdagen 2001/02:RR20 Riksdagens revisorers förslag angående ITiS – en statlig satsning på IT i skolan.....	84
Förslag till riksdagen 2002/03:RR3 Riksdagens revisorers förslag angående statens styrning av skolan .....	84
Motioner .....	85
Motioner med anledning av regeringens skrivelse 2001/02:188 .....	85
Motioner med anledning av Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3.....	87
Motioner från allmänna motionstiden 2002.....	88

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförts under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

## 1. Skolans uppdrag och uppgifter

Riksdagen avslår motionerna  
 2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del,  
 2001/02:Ub27 i denna del,  
 2001/02:Ub28 yrkande 1,  
 2001/02:Ub30 yrkande 8,  
 2002/03:Ub203 yrkandena 1 och 2,  
 2002/03:Ub209 yrkandena 1 och 2,  
 2002/03:Ub281,  
 2002/03:Ub298 yrkande 1,  
 2002/03:Ub336 yrkandena 1 i denna del och 2,  
 2002/03:Ub410 yrkande 5,  
 2002/03:Sf226 yrkande 19 samt  
 2002/03:Sf332 yrkande 10.

*Reservation 1 (m)*  
*Reservation 2 (fp)*  
*Reservation 3 (kd)*  
*Reservation 4 (c)*

## 2. Styrningen av skolan

Riksdagen avslår  
 punkt 1 i Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3  
 samt motionerna  
 2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del,  
 2001/02:Ub27 i denna del,  
 2002/03:Ub1 yrkande 5,  
 2002/03:Ub204 yrkandena 1 och 2,  
 2002/03:Ub336 yrkande 1 i denna del,  
 2002/03:Ub410 yrkande 8,  
 2002/03:Ub417 yrkande 19,  
 2002/03:Sf332 yrkandena 11 och 18 samt  
 2002/03:N302 yrkande 3.

*Reservation 5 (m)*  
*Reservation 6 (kd)*  
*Reservation 7 (c)*

**3. Nationell skolpeng**

Riksdagen avslår motionerna  
2001/02:Ub27 i denna del,  
2001/02:Ub30 yrkande 7  
2002/03:Ub1 yrkande 7 och  
2002/03:Ub2 yrkande 1.

*Reservation 8 (m)*

*Reservation 9 (fp)*

**4. Uppföljning av ITiS kostnader**

Riksdagen avslår  
punkt 1 i Riksdagens revisorers förslag 2001/02:RR20.

**5. Analys av effekterna av specialdestinerade bidrag**

Riksdagen avslår  
punkt 2 i Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3.

*Reservation 10 (m, fp, kd, c)*

**6. Avskaffande av specialdestinerade bidrag**

Riksdagen avslår motion  
2002/03:Ub1 yrkande 6.

*Reservation 11 (m)*

**7. Individuella utvecklingsplaner**

Riksdagen avslår motionerna  
2002/03:Ub209 yrkande 3,  
2002/03:Ub298 yrkande 2,  
2002/03:Ub329,  
2002/03:Ub336 yrkandena 3 och 14 samt  
2002/03:Ub410 yrkande 6.

*Reservation 12 (m)*

*Reservation 13 (c)*

**8. Kvalitetsredovisning**

Riksdagen avslår motionerna  
2001/02:Ub28 yrkande 4,  
2002/03:Ub3 yrkandena 3 och 4 samt  
2002/03:Ub387.

*Reservation 14 (kd)*

**9. Utvärdering av fristående skolor**

Riksdagens avslår motion  
2001/02:Ub28 yrkande 10.

*Reservation 15 (m, fp, kd, c)*

**10. Nationellt kvalitetsinstitut**

Riksdagen avslår motionerna  
2001/02:Ub27 i denna del,  
2001/02:Ub28 yrkande 9,  
2001/02:Ub30 yrkande 9,  
2002/03:Ub1 yrkande 2 och  
2002/03:Ub2 yrkande 2.

*Reservation 16 (m, fp, kd, c)*

**11. Kvalitetsgranskningsnämnden**

Riksdagen avslår motion  
2002/03:Ub3 yrkande 1.

**12. Skolverkets uppgifter**

Riksdagen avslår motion  
2002/03:Ub1 yrkande 1.

*Reservation 17 (m)*

**13. Skolverkets allmänna råd**

Riksdagen avslår motion  
2002/03:Ub3 yrkande 2.

**14. Intern revision i Skolverket**

Riksdagen avslår motion  
2002/03:Ub1 yrkande 3.

*Reservation 18 (m)*

**15. Anmälningssplikt**

Riksdagen avslår  
punkt 3 i Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3  
samt motionerna  
2002/03:Ub1 yrkande 4 och  
2002/03:Ub2 yrkande 3.

*Reservation 19 (m)*

*Reservation 20 (fp, c)*

*Reservation 21 (kd)*

**16. Kvalitetsutveckling av den högre utbildningen**

Riksdagen avslår motion  
2001/02:Ub30 yrkande 14.

*Reservation 22 (fp)*

**17. Förskola och skola i segregerade områden**

Riksdagen avslår motionerna  
2001/02:Ub27 i denna del och  
2001/02:Ub30 yrkande 12.

*Reservation 23 (m)*  
*Reservation 24 (fp)*

**18. Historia som kärnämne**

Riksdagen avslår motion  
2001/02:Ub30 yrkande 4.

**19. IT-strategi**

Riksdagen avslår  
punkt 2 i Riksdagens revisorers förslag 2001/02:RR20  
och motion  
2002/03:Ub244 yrkande 22.

*Reservation 25 (fp)*

**20. Skolans demokratiska uppdrag**

Riksdagen avslår motionerna  
2001/02:Ub26,  
2001/02:Ub30 yrkande 6,  
2002/03:Ub393,  
2002/03:K326,  
2002/03:K383 yrkande 8 och  
2002/03:Ju214 yrkande 5.

*Reservation 26 (fp)*

**21. Kvaliteten i förskolan**

Riksdagen avslår motionerna  
2001/02:Ub24 yrkande 3,  
2001/02:Ub28 yrkandena 2 och 3 samt  
2001/02:Ub30 yrkande 11.

*Reservation 27 (fp)*  
*Reservation 28 (kd)*  
*Reservation 29 (c)*

**22. Förändringar i gymnasieskolan**

Riksdagen avslår motionerna  
2001/02:Ub27 i denna del samt  
2001/02:Ub30 yrkandena 1 och 5.

*Reservation 30 (m)*  
*Reservation 31 (fp)*



**23. Förknskaper till nationella program**

Riksdagen avslår motionen  
2001/02:Ub30 yrkande 3.

*Reservation 32 (m, fp, kd, c)*

**24. Individuella programmet**

Riksdagen avslår motionerna  
2001/02:Ub24 yrkande 2,  
2001/02:Ub28 yrkande 5  
2002/03:Ub229 yrkande 3,  
2002/03:Ub244 yrkandena 1, 2 och 4 samt  
2002/03:Ub444 yrkande 11.

*Reservation 33 (fp)*

*Reservation 34 (kd)*

*Reservation 35 (c)*

**25. Samverkan mellan utbildning och arbetsliv**

Riksdagen avslår motionerna  
2001/02:Ub27 i denna del,  
2001/02:Ub28 yrkande 6 och  
2001/02:Ub30 yrkande 2.

*Reservation 36 (m)*

*Reservation 37 (fp)*

*Reservation 38 (kd)*

**26. Eftergymnasiala yrkesutbildningar**

Riksdagen avslår motionerna  
2001/02:Ub28 yrkande 7 och  
2001/02:Ub30 yrkande 15.

*Reservation 39 (fp)*

*Reservation 40 (kd)*

**27. Kvalificerad yrkesutbildning**

Riksdagen avslår motion  
2001/02:Ub29 yrkande 2.

*Reservation 41 (fp)*

**28. Tillgången på lärare**

Riksdagen avslår motionerna  
2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del,  
2001/02:Ub27 i denna del  
2001/02:Ub30 yrkande 10 och  
2002/03:Ub336 yrkande 1 i denna del.

*Reservation 42 (m)*

*Reservation 43 (fp)*

*Reservation 44 (c)*

**29. Regeringens skrivelse**

Riksdagen lägger skrivelse 2001/02:188 till handlingarna.

Stockholm den 13 februari 2003

På utbildningsutskottets vägnar

*Jan Björkman*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Majléne Westerlund Panke (s), Agneta Lundberg (s), Inger Davidson (kd), Nils-Erik Söderqvist (s), Per Bill (m), Louise Malmström (s), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Mikaela Valtersson (mp), Christer Adelsbo (s), Marie Nordén (s), Axel Darvik (fp), Torsten Lindström (kd) och Mariam Osman Sherifay (s).

## Redogörelse för ärendet

### Regeringens skrivelse *Utbildning för kunskap och utveckling*

Regeringen har i skrivelse 2001/02:188 *Utbildning för kunskap och jämlikhet – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning*, berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i skrivelsen.

I anledning av skrivelsen har 29 motionsyrkanden väckts. Ett antal motionsyrkanden som avser bildandet av en ny skolutvecklingsmyndighet och som väckts i anledning av skrivelsen, har behandlats i samband med utskottets behandling av budgetpropositionen för 2003 (bet. 2002/03:UbU1).

I propositionen *Ansvar för skolan* (prop. 1990/91:18, bet. 1990/91:UbU4, rskr. 76) angavs att riktlinjer för utvecklingen på skolområdet borde presenteras för riksdagen i en utvecklingsplan för skolområdet. Utvecklingsplanen skall enligt propositionen framför allt vara statsmakernas policydokument för skolverksamheten och visa regeringens aktuella prioriteringar inom utbildningsområdet.

Utgångspunkten för skrivelsen är enligt regeringen de omfattande insatser för att förstärka utbildningsområdets resurser och kvalitet som riksdagen beslutat om och som har gett nya förutsättningar för kommuner och skolor, från förskola till vuxenutbildning, att nå målen och leva upp till sitt uppdrag. Regeringen menar att insatserna nu bör följas av ett tydligare statligt ansvar för att följa upp att alla skolenheter och skolhuvudmän erbjuder en nationellt likvärdig utbildning av hög kvalitet. De statliga insatser som lyfts fram i skrivelsen är enligt regeringens bedömning, tillsammans med de resursförstärkningar till utbildningsområdet som har beslutats, av strategisk betydelse för att påskynda det lokala utvecklingsarbetet och höja utbildningens kvalitet. I skrivelsen redovisar regeringen också sin principiella syn i ett antal frågor som är föremål för översyn och ger också sin syn på ett antal frågor som är aktuella i skol- och utbildningsdebatten.

### Riksdagens revisorers förslag *Statens styrning av skolan*

Riksdagens revisorers förslag bygger på rapporten *Statens styrning av skolan – från målstyrning till uppsökande bidragsförmedling* (2001/02:13). Rapporten har remissbehandlats innan revisorerna lagt fram sitt förslag till riksdagen. Med anledning av revisorernas skrivelse har 14 motionsyrkanden väckts.

Revisorerna har i sin granskning utgått från att alla barn i Sverige har rätt till likvärdig utbildning och att Skolverket är den statliga myndighet som skall tillse att god utbildning och studiemiljö garanteras samtliga elever i den svenska skolan. Revisorerna ansåg i sin rapport att Skolverkets tillsyn av

skolväsendet var otillräcklig, och trots att regeringen har uppmanat verket att öka sin tillsyn har tillsynen minskat. Revisorerna pekar i rapporten på att regeringen under senare år utökat Skolverkets uppgifter till att omfatta utbetalning av statsbidrag i stor utsträckning. Utvecklingsarbetet har till stor del kommit att handla om medelsfördelning i direkt samarbete med kommunerna. Revisorerna menar att förändringarna av Skolverkets uppgifter har bidragit till att gränserna mellan kommunernas och Skolverkets ansvar har luckrats upp.

### Riksdagens revisorers förslag *ITiS – en statlig satsning på IT i skolan*

Riksdagens revisorers förslag bygger på rapporten *ITiS – en statlig satsning på att stimulera användningen av informationsteknik i skolan* (2001/02:10). Rapporten har remissbehandlats innan revisorerna lagt fram sitt förslag till riksdagen. Inget motionsyrkande har väckts i anledning av skrivelsen. Revisorerna har granskat det nationella programmet för IT i skolan. Programmet genomfördes under åren 1999–2002 och omfattade ca 1,7 miljarder kronor.

I granskningen behandlas frågor som rör programmets beredning, organisation och genomförande. Revisorerna konstaterade i rapporten att genomförandet av programmet i huvudsak har fungerat väl. Man menade också att motivet till att regeringen bildade en särskild delegation för att genomföra programmet borde ha redovisats för riksdagen och att programmet för IT i skolan innehöll flera förvaltningspolitiskt problematiska särdrag. Konstruktionen med en särskild delegation inom Regeringskansliet med ansvar för genomförandet av satsningen är ett exempel på att regeringen och dess kansli själv tar på sig förvaltningsuppgifter som vanligen ankommer på myndigheter under regeringen. IT i skolan var också enligt revisorerna ett exempel på en form av statlig styrning av skolan som avviker från statsmakternas intentioner med målstyrning och generella statsbidrag.

# Utskottets överväganden

## Inledning

I betänkandet behandlas regeringens skrivelse 2001/02:188 *Utvecklingsplan för skolan* samt Riksdagens revisorers skrivelser 2001/02:RR20 *ITiS – en statlig satsning på IT i skolan* och 2002/03:RR3 *Statens styrning av skolan* jämte motionsyrkanden. Betänkandet omfattar också 35 yrkanden från den allmänna motionstiden 2002.

Betänkandet är disponerat efter sakområden. Under samma avsnitt kan således en eller flera skrivelser behandlas, jämte motioner väckta i anledning av skrivelserna samt motionsyrkanden från den allmänna motionstiden.

## Övergripande frågor om skolan

### Skolans uppdrag och uppgifter

#### Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena avseende förändringar i fråga om skolans uppdrag och övergripande uppgifter.

Jämför *reservationerna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c)*.

#### Regeringens skrivelse

Regeringens mål är en skola som ger alla kunskap och där alla elever har rätt och möjlighet till framsteg. Utbildningen skall vara likvärdig och av hög kvalitet. Förskolans och skolans viktigaste uppgift är att förvalta och stimulera lusten och nyfikenheten att lära. Kunskap och bildning har också avgörande betydelse för människors sociala och kulturella utveckling. Regeringen framhåller att skolan skall präglas av respekt för den enskilda människan och ge trygghet och studiero för alla. Endast då kan eleverna uppleva lust att lära och glädjen att utvecklas i samspel med andra. Vidare menar man att skolan har en viktig fostrande roll, inte minst när det gäller att överföra och befästa våra grundläggande gemensamma värderingar.

Regeringen framhåller också att skolan skall vara en attraktiv arbetsplats för såväl lärare som elever. Kunskapssökandet måste stimuleras och alla elever få möjlighet att utvecklas och få en positiv bekräftelse på sina framsteg i vardagen. Alla skall ha rätt och möjlighet till kunskap och utveckling genom hela livet. I ett kunskapssamhälle har utbildning en central betydelse för välfärd, tillväxt och utveckling. Utbildningen utjämnar olikheter i fördelningen

av välfärd och ger människor ökade möjligheter att aktivt delta i alla delar av samhällslivet.

Den gemensamma skolan är enligt regeringen en av den moderna välfärdsstatens största framgångar. Där möts elever med olika bakgrund och tar del av varandras värderingar och kulturer och där ges alla elever möjlighet att få en bas av gemensamma kunskaper samt tillfälle att utveckla en samsyn av grundläggande värderingar. Regeringen accepterar inte att vissa elever stämpas som oförmögna att lära och att elever som inte lever upp till kraven sorteras bort från övriga elever till särskilda klasser. Höga kunskapsmål bör sättas för alla elever. Ett utbildningssystem med markerade barriärer mellan olika nivåer och som bygger på att tidigt ge olika inriktning, leder till större skillnader mellan människor.

Regeringen pekar vidare på att fristående skolor har en större andel elever från familjer med hög utbildning och goda inkomster. En sådan uppdelning riskerar att skapa en starkare segregation mellan olika grupper i samhället. Det är viktigt att de fristående skolorna står öppna för alla elever på lika villkor. Regeringen har för avsikt att noga följa om det sker en utveckling mot ökad segregation i skolan.

### *Motionerna*

Moderata samlingspartiet framhåller i motion 2001/02:Ub27 i denna del att alla barn har rätt till en likvärdig utbildning av hög kvalitet och menar att en skola som inte erkänner att elever är olika och behöver olika stöd och stimulans blir en utslagningsskola där bara de starkaste klarar sig. Moderaterna anser också att ett decentraliserat skolväsende med många olika skolor, rätt och möjlighet för elever och föräldrar att välja skola och stor frihet för skolornas professionella att utforma utbildningen har de bästa förutsättningarna att nå högt ställda mål. Moderaterna pekar på att det för att varje elev skall kunna nå målen för grundskolan, krävs större öppenhet för nya lösningar, modeller och pedagogiker. Det kräver att den enskilde eleven med sina speciella förutsättningar, intressen och behov respekteras och att hans eller hennes arbete i skolan värderas så högt att det följs upp, utvärderas och får ligga till grund för elevens fortsatta arbete. Skolan skall och måste bry sig om varje barns utveckling under hela skoltiden, och skolans insatser måste kunna varieras så att de passar varje barns speciella situation och utgångspunkt. Moderaterna menar i motion 2002/03:Ub298 yrkande 1 att mycket talar för att skolans monopolistiska organisation, som främst tar sig uttryck i bristande valfrihet, en tilltagande kravlöshet och stark politisk styrning, är grunden till flera av problemen i skolan. Moderaterna vill utveckla skolan till en skola för individen där varje elevs förutsättningar, anlag och intressen tas till vara. Alla skolor skall vara fria självständiga skolor där skattepengarna går från staten direkt till den skola eleverna väljer.

Folkpartiet framhåller i motion 2001/02:Ub30 yrkande 8 att möjligheten att välja skola är ett av de grundläggande fundamenten i den liberala skolpolitiken. Att förhindra mångfalden och den enskildes val är att försvara ett syn-

sätt där man anser att politiker vet vad som är rätt för de svenska medborgarna. Friskolorna spelar en viktig roll för att öka mångfalden i skolsystemet. Friskolorna har också en viktig funktion att fylla som alternativ och konkurrenter till de kommunala skolorna.

Folkpartiet pekar i motion 2002/03:Sf226 yrkande 19 på att skolan brister när det gäller att vara tydlig och berätta vilka krav och förväntningar det finns på eleverna. Resultatet blir att eleverna inte känner sig delaktiga och saknar kunskap om vad som krävs av dem. Folkpartiet menar att tydliga mål och utvärderingar, extra tid för de elever som behöver det samt fokus på svenska, matematik och engelska kan skapa en skola där alla kan lyckas. Betygen sätts sent i skolan vilket Folkpartiet menar är en viktig anledning till att det ofta är först år 8 eller 9 som information kommer om att eleverna har svårt att nå målen.

Kristdemokraterna vill i motion 2001/02:Ub28 yrkande 1 ha en jämlik skola där alla elevers behov uppmärksammas och alla elever får möjlighet att utvecklas efter sin förmåga. Man framhåller också att alla elever har särskilda förmågor och brister och att tvinga alla till samma resultat i skolan innebär att många elever slås ut. Jämlikhet blir samma sak som likriktning och den totala integreringen leder till segregering och utslagning.

I motion 2002/03:Ub209 (m) framhåller motionären att god utbildning både i ett individ- och ett samhällsperspektiv är viktigare än någonsin. God utbildning är en central del i en fungerande välfärdspolitik. Sambandet mellan låg utbildning och hög risk för arbetslöshet är tydligt (yrkande 1). Motionären menar också att tillgång till en god utbildning borde vara en grundläggande rättighet för alla svenska barn och ungdomar (yrkande 2). I motion 2002/03:Ub281 (m) menar motionären att det finns ett par principer som skolpolitiken borde utgå ifrån för att vara en skola för verklig jämställdhet. Lärare och skolledning måste ges full frihet att forma skolans vardag inom de ramar som riksdagen slagit fast och alla skolor måste åter sätta kunskaperna i fokus för verksamheten. Motionären menar att när kunskapsmålen blir det avgörande måste skolan också lära elever att visa respekt för varandra.

I motion 2002/03:N302 yrkande 3 (mp) menar motionärerna att det behövs strategier för att förändra attityden till utbildning, kunskap och skolan i sig.

Centerpartiet menar i motion 2001/02:Ub24 i denna del att den goda skolan bara kan formas lokalt på varje skola. Man vill ge skolan förutsättningar både i form av resurser och ökat självstyre på skolan där lärare, elever och föräldrar tar ansvaret för att skapa bra lärmiljöer. Det förenas med höga krav på resultat och tydliga åtgärder på de skolor som inte når målen.

Ett antal motionsyrkanden har väckts som rör rätten till kunskap. Moderaterna menar i motion 2002/03:Ub410 yrkande 5 att grundskolan måste ha ett åtagande att följa eleven till dess att eleven har uppnått målen för skolgången. Om alla elever skall få tillräckliga kunskaper måste detta också innebära att kunskapsmålen avgör hur länge eleven skall gå i grundskolan. Centerpartiet pekar i motion 2002/03:Ub336 yrkande 2 på att skolan måste fokusera på sin huvuduppgift; att ge kunskaper. Alla elever skall kunna lämna grundskolan

med godkända kunskaper. Centerpartiet anser därför att det måste klargöras att kommunen och skolan har ett åtagande som inte är avklarat förrän eleven uppnår kunskapsmålen för grundskolan och vill att skollagen skrivs om med utgångspunkt att införa en sådan individuell kunskapsrätt. Centerpartiet understryker i motion 2002/03:Ub336 yrkande 1 i denna del och i 2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del att "elevens rätt till kunskap" inte handlar om att gå nio år i grundskolan utan handlar om att alla skall ha verklig rätt till kunskap. Skolan bör individanpassas mer än i dag. Detta skulle ge alla elever större möjligheter att tillgodogöra sig kunskaperna. I motion 2002/03:Ub203 yrkande 1 (m) menar motionären att inget barn skall behöva lämna grundskolan med mindre än erforderliga baskunskaper. Bristande kunskaper ger konsekvenser senare i livet. I yrkande 2 i samma motion begärs ett tillkännagivande om att en individuell kunskapsrätt skall införas. Motionären menar att i ett kunskapssamhälle är det orimligt att ha kvantitativa skyldigheter som skolplikten i stället för kvalitativa rättigheter som individuell kunskapsrätt. En sådan kunskapsrätt skulle ställa krav på en starkt ökad individualisering av undervisningen och ökade satsningar på barn med särskilda behov. Ett motsvarande yrkande om införande av individuell kunskapsrätt finns i motion 2002/03:Sf332 yrkande 10 (m).

#### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. Utskottet anser liksom regeringen, att alla oavsett bakgrund skall ha rätt till god utbildning av hög kvalitet. Skolan skall stödja eleverna i att med utgångspunkt från deras unika förutsättningar förvärva nya kunskaper. Ingen elev skall lämnas utan stöd i sin strävan att nå utbildningsmålen. Utskottet vill vidare peka på regeringens uppfattning så som den kommer till uttryck i utvecklingsplanen, nämligen att det inte går att acceptera att vissa elever stämplas som oförmögna att lära och att elever som inte lever upp till kraven sorteras bort från övriga elever till särskilda klasser. Skolan skall vara en kunskapsskola för alla. Utskottet anser att den utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning som regeringen har presenterat har just en sådan inriktning som flera motionärer efterfrågar, nämligen en skola som tar hänsyn till elevers skiftande behov och tillgodoser de behov av insatser som varje elev behöver. Varje elev kan därigenom uppnå den kunskapsnivå som han eller hon har rätt till.



## Styrningen av skolan

### Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår Riksdagens revisorers förslag och motionsyrkandena angående styrningen av skolan.

Jämför reservationerna 5 (m), 6 (kd) och 7 (c).

### *Regeringens skrivelse*

Regeringen framhåller att alla elever har unika behov som måste mötas utifrån vars och ens individuella förutsättningar. Vissa elever behöver större insatser än andra för att nå målen. Kostnaderna för olika skolor varierar också starkt beroende på i vilket område skolan verkar och på kommunens förutsättningar. Därför skall skolan enligt regeringen finansieras gemensamt via skatten genom ett system som utjämnar kommunernas kostnader för skolan och där kommunerna kan fördela resurserna så att de elever som har störst behov också får mest stöd. Genom att kommunen tar ansvar för att finansiera alla elevers undervisning kan olika elevers skiftande behov mötas med gemensam finansiering.

Statens ansvar för skolans utveckling tar sin utgångspunkt i målet en likvärdig skola i hela landet för alla barn och studerande. Genom tydliga mål och en väl fungerande uppföljning och granskning av kvalitet och resultat ges kommuner och skolor viktiga förutsättningar för sitt kontinuerliga utvecklingsarbete. Men staten bör också i viss omfattning bistå kommuner och skolor i deras utvecklingsarbete inom områden som är väsentliga på nationell nivå för att tillförsäkra en likvärdig utbildning i hela landet.

Regeringen poängterar att det är av stor vikt att alla elever ges möjlighet att uppnå såväl kunskapsmålen i kursplanerna som läroplanens övergripande mål. De senaste årens fokusering på uppnåendemålen i grundskolan får dock inte enligt regeringen innebära att övriga mål i läroplaner och kursplaner får minskat genomslag i verksamheten. Särskilt gäller detta de delar av skolans uppdrag som är kopplade till värdegrunden och demokratifostran. I det decentraliserade skolsystemet skall statens insatser vara av långsiktig karaktär i form av resursinsatser, förändringar i styrdokument, utredningar, kvalitetsgranskning och tillsyn. Kommunen har det direkta ansvaret för att de elever som riskerar att inte nå målen tidigt identifieras och får det stöd som behövs. Annars kan inte måluppfyllelsen öka. Regeringen gör bedömningen att ett decentraliserat och målstyrt system kräver en omfattande och noggrann nationell uppföljning, utvärdering, granskning och tillsyn kombinerad med konsekventa insatser för att utveckla det lokala kvalitetsarbetet. Kvalitetsarbetet behöver stärkas i hela skolsystemet, från förskola till vuxenutbildning. Varje förskola, skola och vuxenutbildning måste ta ansvar för sitt eget kvalitetsarbete och kommunen måste fullt ut ta sitt ansvar för uppföljningen av att skolan lever upp till detta.

### *Revisorernas förslag*

Revisorerna pekar på att det finns stora variationer mellan olika kommuners satsningar på undervisning och frågar sig om det är förenligt med en nationellt likvärdig utbildning. Man menar att även om likvärdig utbildning och studiemiljö inte innebär att det inte kan eller bör finnas skillnader mellan skolor eller kommuner, så får inte skillnaderna bli för stora. Vissa kommuner satsar mer än dubbelt så mycket på undervisningen som andra.

Revisorerna föreslår att regeringen skall analysera hur gällande finansiering påverkar förutsättningarna för ett likvärdigt utbildningsresultat och en god studiemiljö (förs. 2002/03:RR3 punkt 1).

### *Motionerna*

Moderaterna anser i motion 2001/02:Ub27 i denna del att utvärdering är ett viktigt statligt ansvar. En likvärdig skola av hög kvalitet över hela landet är ett nationellt mål och staten måste följa upp hur skolorna lever upp till målen. Det behövs tydliga regler för att säkra uppföljningen av varje elevs kunskaper och regler om rätt till hjälp när det behövs. Till stöd för skolornas eget utvärderingsarbete behövs nationella prov, prövning av elevernas läs-, skriv- och räknefärdigheter år 3 samt nationella betyg år 6. Moderaterna menar i motion 2002/03:Ub1 yrkande 5 att de olika ekonomiska förutsättningar som Sveriges kommuner uppvisar har lett till oacceptabla olikheter för elever enbart beroende på vilken hemort de har. Man menar att en analys bör göras av kommunernas möjligheter att fullgöra sitt uppdrag som skolans finansiär. I motion 2002/03:Sf332 yrkande 18 pekar Moderaterna på att skolan inte är likvärdig i hela landet, varken sett till resurser eller resultat. Andelen elever som går ut skolan utan fullständiga betyg i landets kommunala skolor varierar oerhört – mellan kommuner, men framför allt mellan kommunernas respektive skolor.

Centerpartiet menar i motion 2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del att skolan bör individanpassas mer än i dag. Detta skulle ge alla elever större möjligheter att tillgodogöra sig kunskaperna. En individuell kunskapsrätt bör införas, liksom individuella studieplaner. Centerpartiet menar i motion 2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del att den decentralisering som skulle följa med kommunaliseringen av skolan inte blivit av. Den goda skolan kan bara formas lokalt på varje skola. Centerpartiet vill ge skolan förutsättningar både i form av resurser och ökat självstyre där lärare, elever, och föräldrar tar ansvaret för att skapa bra lärmiljöer. Detta skall förenas med höga krav på resultat och tydliga åtgärder på de skolor som inte når målen.

Moderaterna menar i motion 2002/03:Ub410 yrkande 8 att lärare och rektorer skall ges större frihet och ett utökat ansvar för att bestämma hur målen skall nås. De skall ha stor frihet att lägga upp skolans arbete utifrån sina yrkeskunskaper om lärande och undervisning. Moderaterna anser att ansvarsfördelningen måste förtydligas och det politiska inflytandet över skolans verksamhet avgränsas och förtydligas. Även i motion 2002/03:Sf332 yrkande 11 framhåller Moderaterna att lärare och rektorer skall sköta skolan och också att föräldraföreningar, områdesföreningar eller församlingar skall få driva

dem. Alla skall fritt kunna välja den skola vars profil passar dem bäst och ha makten att välja bort dåliga skolor. Liknande yrkanden finns i motion 2002/03:Ub204 yrkande 1 (m) där motionären menar att ansvaret och möjligheten att ta beslut måste flyttas till skolorna, där skolledning och lärare, tillsammans med barn och föräldrar kan forma verksamheten. För att åstadkomma detta måste kommunfullmäktige, barn- och ungdomsnämnder, kommundelsnämnder och politiskt frammanade brukarstyrelser lyftas bort från styrning av skolan. Enligt motionären skall riksdagen lägga fast nationella riktlinjer och mål för skolans verksamhet (yrkande 2). Det skall finnas en nationell målbaserad läroplan men hur målen nås skall avgöras av respektive skola. Skolorna måste frigöras från politiken, göras till självständiga enheter med fullt ansvar för verksamhetens utveckling och fulla beslutsmöjligheter över skolans angelägenheter placerade hos skolans medarbetare och ledning.

Kristdemokraterna menar i motion 2002/03:Ub417 yrkande 19 att intentionerna med kommunaliseringen av skolan ännu inte har förverkligats. Både roll- och ansvarsfördelning måste bli tydligare. De kommunala skolorna måste få större frihet att besluta om sina egna angelägenheter. Kristdemokraterna vill att varje skola skall ha en styrelse som leds av rektor och med representanter från t.ex. personal, elever, föräldrar, näringslivsrepresentanter eller elever som tidigare gått på skolan. Kommunen är ansvarig för de ekonomiska ramarna samt för uppföljning och utvärdering medan staten ansvarar för lagar och styrdokument samt har ett tillsyns-, uppföljnings- och utvärderingsansvar på ett nationellt plan.

Centerpartiet framhåller i motion 2002/03:Ub336 yrkande 1 i denna del att politikerna måste våga ge större utrymme för den initiativkraft och skaparförmåga som finns hos lärare, elever, föräldrar och närsamhället. Kommunen skall inte ägna sig åt detaljstyrning av skolans inre verksamhet. Lärare och rektorer skall ha stor frihet att lägga upp skolans arbete utifrån sina yrkeskunskaper om lärande och undervisning. Centerpartiet anser att ansvarsfördelningen skall förtydligas och det politiska inflytandet över skolans verksamhet minska.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. Utskottet understryker vikten av att skolan är likvärdig över hela landet och delar därmed regeringens uppfattning när det gäller att skolan skall ge samma möjligheter oberoende av var i landet en skola ligger eller i vilken skola på en viss ort som en elev går i. Utskottet menar dock att den överföring av makt från centrala instanser till ansvariga nära verksamheten som genomfördes i och med decentraliseringen av skolan bör bestå. Skolans verksamhet beslutas och bedrivs bäst av dem som bäst känner till den, såsom skolledningen, lärare, föräldrar och elever. Utskottet anser dock att kvalitetsarbete skall bedrivas såväl nationellt som lokalt. Staten bör genom Skolverket svara för kvalitetskontroll genom uppföljning, utvärdering och granskning av skolans resultat samt tillsyn. I det sammanhanget är det naturligt att analysera vilken betydelse de

stora variationerna mellan olika kommuners satsningar på skolan har för ett likvärdigt och gott utbildningsresultat. På lokal nivå har både skolhuvudmännen och de enskilda skolorna ansvar för att förbättra kvaliteten i skolan. Utskottet vill också peka på att den nya skolutvecklingsmyndigheten kommer att stödja och stimulera kommunerna i deras arbete med den lokala skol- och verksamhetsutvecklingen. För att stödja kommunerna och därmed bidra till en extra satsning på skolorna har utskottet tidigare i höst beslutat om en förstärkning av skolornas ekonomi genom att anslå medel till bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem (bet. 2002/03:UbU1, rskr. 62). Vidare stöds vissa kommuner genom det kommunala skatteutjämningsystemet.

## Nationell skolpeng

### Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena avseende nationell skolpeng.

Jämför *reservationerna 8 (m) och 9 (fp)*.

### Motioner

Moderaterna och Folkpartiet anser att nationell skolpeng skall införas.

Moderaterna menar i motion 2002/03:Ub1 yrkande 7 att det skiljer sig i ambitionerna mellan kommunerna när det gäller skolan, bl.a. när det gäller medelstilldelning. Enligt Moderaterna befinner sig kommunerna också i den besvärliga situationen att vara beställare och utförare på samma gång. Moderaterna vill skilja på dessa roller. Kommunerna bör fortsätta vara huvudmän för skolor och skulle genom den nationella skolpengen få samma förmånliga villkor som friskolorna, till gagn för såväl elever som verksamhet. För att säkerställa varje elevs möjlighet till en likvärdig och fullgod skolgång menar Moderaterna att det är nödvändigt att åter förstatliga det ekonomiska ansvaret för skolan. I motion 2001/02:Ub27 i denna del efterfrågar Moderaterna en genomgripande frigörelse och förnyelse av den svenska skolan och man förordar införandet av en nationell skolpeng där staten garanterar ekonomiska resurser per elev direkt till vald skola, oavsett huvudman.

Folkpartiet menar i motion 2002/03:Ub2 yrkande 1 att de offentliga skolornas behov av frihet är en av anledningarna till att en nationell skolpeng bör införas. Om det finansiella ansvaret för skolorna skulle lyftas från kommunerna till staten skulle kommunpolitikernas och kommunala tjänstemäns inflytande över skolorna minska till förmån för rektorer, lärare och elever. Ett annat skäl till förslaget är att likvärdigheten skulle öka. Genom skolpengen kommer tilldelningen av resurser att ske på samma sätt över hela landet. En fjärdedel av resurserna, eller ca 17 miljarder kronor, skall öronmärkas till elever med särskilda behov och till skolor i utsatta områden. I motion 2001/02:Ub30 yrkande 7 menar Folkpartiet att skolpengen skall betalas ut till den grund- eller gymnasieskola som eleverna och föräldrarna väljer. Man

menar också att skolpengen skall innehålla dels en elevpeng som är lika stor för alla, dels en del som fördelas efter socioekonomiska behov i en kommun eller stadsdel med stora sociala utmaningar och dels ytterligare en del som fördelas efter individuella behov, t.ex. språkträning för elever med utländsk bakgrund eller för elever med särskilda behov i form av olika funktionsnedsättningar.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet har behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om nationell skolpeng vid ett flertal tillfällen och riksdagen har varje gång avslagit yrkandena. I budgetbetänkandet för 2003 (bet. 2002/03:UbU1) uttryckte utskottet uppfattningen att en nationell skolpeng inte ger de grundläggande förutsättningarna för att kraven på en likvärdig skola av hög kvalitet skall kunna uppfyllas. Utskottet menade att resurser till skolans verksamhet skulle fördelas med utgångspunkt i de behov som enskilda, olika grupper av elever och skolor faktiskt har. Utskottet har ingen annan uppfattning nu. Dessutom menar utskottet, liksom regeringen framhåller i utvecklingsplanen, att det med en nationell skolpeng finns risk för en utveckling med krav på en koppling mellan skolpeng och prestation. Detta kommer att leda till att elever med behov som kräver mer resurser kommer att betraktas som en belastning. En drivkraft för skolorna att välja de mest lönsamma eleverna har därmed skapats.

## **Specialdestinerade bidrag**

### **Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen avslår Riksdagens revisorers förslag och motionen angående specialdestinerade bidrag.

Jämför *reservationerna 10 (m, fp, kd, c) och 11 (m)*.

### *Revisorernas förslag*

Revisorerna konstaterar i skrivelsen angående ITiS att deltagandet i ITiS har inneburit såväl direkta som indirekta utgifter för kommunerna. Frågan om sådana kostnader utreddes enligt revisorerna inte närmare vid beredningen av programmet. Revisorerna pekar också på att trots att det var frivilligt för kommunerna att delta i ITiS är det väl känt att det är svårt för kommunerna att säga nej till statliga pengar i den storleksordning som var aktuell i detta projekt. Förhållandet att kommunerna inte gärna tackar nej till statliga pengar, samtidigt som dessa pengar kan innebära att kommunerna drar på sig oplanerade merkostnader, gör enligt revisorerna att specialdestinerade bidrag inverkar på kommunernas egna prioriteringar av sina utgifter. Därför bör specialdestinerade bidrag till kommunerna utformas med beaktande av de merutgifter för kommunerna som bidragen kommer att medföra. Revisorerna föreslår att regeringen inför en eventuell ny IT-satsning i skolan bör få i uppdrag att ***noggrant följa upp*** vilka merkostnader ITiS har lett till i kommunerna. Även

kommande kostnader för kommunerna av en sådan nationell IT-satsning bör beräknas och beaktas (förs. 2001/02:RR20 punkt 1).

Revisorerna pekar i skrivelsen om statens styrning av skolan på att andelen specialdestinerade bidrag har ökat under senare år. Enligt revisorerna betyder många sådana bidrag, ibland tidsbegränsade, svårigheter att planera verksamheten. Mycket tid och kraft ägnas åt bidragsadministration. Revisorerna anser att det inte är självklart att centrala prioriteringar överensstämmer med enskilda kommuners behov. Revisorerna föreslår att regeringen skall *analysera* hur kommunernas möjligheter att finansiera sin verksamhet påverkas av den *ökande andelen specialdestinerade bidrag* (förs. 2002/03:RR3 punkt 2).

#### *Motionen*

Moderaterna framhåller i motion 2002/03:Ub1 yrkande 6 att de är skeptiska till tillfälliga nationella satsningar av olika slag då dessa ofta är politiskt jip-pobetonade och av kortsiktig karaktär. Moderaterna vill ge skolan långsiktiga och förutsägbara förutsättningar, *utan specialdestinerad* och styrande *medeltilldelning*. Den administrativa bördan för kommunerna har blivit orimligt stor i förhållande till de resurstillskott som satsningarna innebär.

#### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår Riksdagens revisorers förslag och motionsyrkandet. Utskottet anser att huvudregeln självfallet skall vara, och också är, att ansvaret för skolan är decentraliserat till kommunerna. Därmed utgår statens stöd till skolan i huvudsak genom det allmänna bidraget till kommunerna. Utskottet menar dock att specialdestinerade bidrag ger en möjlighet att tillfälligt stödja t.ex. kommunerna med angelägna uppgifter som man annars skulle haft svårt att klara. Medel till en IT-satsning i skolan, bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem samt maxtaxa i barnomsorgen är några exempel. Balansen mellan det allmänna bidraget och de specialdestinerade bidragen måste dock upprätthållas. De specialdestinerade bidragen får inte heller användas så att det kommunala självstyret kan sättas i fråga. Självfallet är det viktigt att kommunerna förbereder mottagandet och användandet av de specialdestinerade bidragen väl och att man också har en sådan flexibel organisation att det är meningsfullt att ta emot ett sådant bidrag. Utskottet utgår ifrån att regeringen i den fortsatta användningen av specialdestinerade bidrag tar intryck av de erfarenheter som vunnits på olika områden när det gäller planeringen och användningen av specialdestinerade bidrag.

## Individuella utvecklingsplaner

### Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena avseende individuella utvecklingsplaner.

Jämför *reservationerna 12 (m) och 13 (c)*.

### *Regeringens skrivelse*

Regeringen gör bedömningen att skolan bör ges en tydligare skyldighet att informera föräldrar och elever om elevens studieutveckling kontinuerligt under hela grundskoletiden. Utvecklingssamtalen har här en viktig roll och kompetensutvecklingsinsatser bör genomföras för att förbättra informationen. Formerna för hur de individuella utvecklingsplanerna bör regleras bör dock av integritets- och rättssäkerhetsskäl bestämmas först när sekretessfrågorna är klargjorda. Regeringen anser att staten bör stödja kompetensutveckling av lärare när det gäller genomförandet av utvecklingssamtalen och utformningen av de individuella utvecklingsplanerna. Regeringen menar att informationen bör grunda sig på en utvärdering av elevernas utveckling i relation till målen i läroplanen och i kursplanerna för år 5 och 9. Detta bör leda till en framåtsyftande individuell utvecklingsplan som visar vilka ytterligare insatser eleven behöver för att nå målen för utbildningen och vilka överenskommelser som lärare, elev och föräldrar ingått. Karaktären av den individuella utvecklingsplanen skall vara att stödja elevens kunskapsutveckling men den skall inte användas för att bedöma den. Planen skall tydliggöra det stöd alla elever har rätt att få.

Slutligen menar regeringen att en skyldighet bör införas för skolan att utfärda skriftliga omdömen för alla elever som inte når målen i ett eller flera ämnen eller ämnesblock i grundskolans år 9 och i specialskolans år 10 och inte som i dag endast på en elevs eller vårdnadshavares begäran.

### *Motionerna*

Moderaterna anser i motion 2002/03:Ub298 yrkande 2 att varje elev skall ha rätt till en individuell studieplan som anger en personlig väg till kunskapen. Den individuella studieplanen och skoltidens längd skall vägledas av varje elevs behov av tid för att nå den kunskap eleven behöver. I motion 2002/03:Ub410 yrkande 6 finns liknande resonemang. För att på ett tydligt sätt stödja varje enskild elevs kunskapsutveckling menar Moderaterna att skolans planering skall utgå från varje elev. Planeringen bör göras i samråd mellan lärare, elev och föräldrar och skall klargöra vilket ansvar var och en av dessa parter har för att främja kunskapsutvecklingen. I motion 2002/03:Ub209 yrkande 3 anser motionären att alla barn och ungdomar skall erbjudas möjlighet till en individuellt anpassad utbildning. Motionären understryker att barn med särskilda behov och barn med funktionshinder behöver mer och

annorlunda stöd än andra barn. För att resultatet skall bli någorlunda lika för barn med olika förutsättningar måste insatserna vara mycket olika.

Centerpartiet menar i motion 2002/03:Ub336 yrkande 3 att individuella utvecklingsplaner skall införas från år 1. För att på ett tydligt sätt stödja varje enskild elevs kunskapsutveckling anser Centerpartiet att skolans planering skall utgå ifrån varje enskild elev. Centerpartiet begär också ett tillkännagivande om att kunskapskontrakt skall inrättas (mot. 2002/03:Ub336 yrkande 14). Ett sådant innebär ett gemensamt åtagande för skola, lärare, elever och föräldrar för att eleverna skall nå kunskapsmålen. Kontraktet skall utgå ifrån de individuella studieplanerna och utvärderas successivt under arbetets gång.

I motion 2002/03:Ub329 (s) menar motionären att det är viktigt att riksdagen slår fast att alla elever har rätt till en individuell utvecklingsplan för sin utbildning. En sådan plan skulle garantera att alla elever får det stöd och den utveckling de behöver för att nå målen.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. Utskottet anser att regeringens bedömning att skolorna bör ges en tydligare skyldighet att informera föräldrar och elever om elevens studieutveckling är ett viktigt förtydligande av skolans ansvar. Även den roll de individuella utvecklingsplanerna kommer att spela välkomnas av utskottet. Utskottet anser vidare att det är angeläget att alla elever får en individuell utvecklingsplan och därmed också individuellt anpassad utbildning samt att studieutvecklingen för alla elever planeras noga och följs genom hela skoltiden. Utskottet vill erinra om den utredning som tillsattes i oktober 2002 (dir. 2002:130 *Offentlighet och sekretess i skolan*) som skall behandla frågor som rör sekretess för olika former av dokumentation som förekommer i skolan, bl.a. vad gäller planering, information om studieresultat samt utvärdering för den enskilde eleven. Utredaren skall analysera i vilken utsträckning denna dokumentation utgör allmänna handlingar och om uppgifter som ingår i dessa handlingar är offentliga eller om de kan omfattas av sekretess. Med utgångspunkt från denna analys skall utredaren ta ställning till om det finns behov av ändringar i sekretessregleringen och, om så bedöms vara fallet, framlägga sådana förslag. Utredaren skall redovisa uppdraget senast den 1 september 2003.

## Kvalitetsredovisning

### **Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena avseende förändrad kvalitetsredovisning och utvärdering av fristående skolor. Jämför *reservationerna 14 (kd)* och *15 (m, fp, kd, c)*.



*Regeringens skrivelse*

Regeringen menar att för att varje elev och studerande skall ges bästa möjliga förutsättning att nå utbildningsmålen krävs ett kontinuerligt kvalitetsarbete. För att underlätta kvalitetsarbetet för skolor och kommuner bör kravet på arbetsplan och skolplan tas bort. På så sätt koncentreras kvalitetsarbetet kring kvalitetsredovisningen och ansvarsfördelningen mellan stat och kommun tydliggörs. Regeringen anser att kommunen bör bli skyldig att följa upp och utvärdera verksamheten i fristående skolor som får offentliga bidrag. Fristående skolor bör bli skyldiga att lämna sin kvalitetsredovisning inte bara till Skolverket utan även till den kommun där skolan är belägen.

Varje skola och vuxenutbildning måste enligt regeringen minst en gång per år utvärdera de egna resultaten och bedöma i vilken utsträckning de nationella målen har nåtts. Eftersom skolans verksamhet skall präglas av demokrati och inflytande och för att kvalitetsarbetet skall nå verkligt genomslag och leda till verkliga förbättringar måste personal och elever eller studerande aktivt delta i kvalitetsarbetet. Slutligen är kvalitetsredovisningen ett viktigt underlag för dialogen mellan skolan och kommunen om den enskilda skolans måluppfyllelse och kvalitetsarbete.

Regeringen anser att en skyldighet att upprätta kvalitetsredovisning skall finnas även för förskoleverksamheten och barnomsorgen. Att kvalitetsarbetet dokumenteras är ett stöd för dialogen mellan föräldrar och personal kring förskolans måluppfyllelse och behov av utveckling. Det är också ett stöd för dialogen mellan förskolan och kommunen.

Regeringen informerar också om att Skolverket kommer att ges i uppdrag att utveckla de enhetliga resultatmått för förskolan, skolan och vuxenutbildningen som bör ingå i varje kvalitetsredovisning. Resultatmåttan bör sammantagat spegla verksamheternas hela uppdrag, dvs. målen i läroplanerna och för skolan kursplanerna. Resultatmåttan bör stödja kvalitetsarbetet genom att fungera som kvalitetsindikatorer samtidigt som de underlättar jämförelser mellan skolor.

*Revisorernas skrivelse*

Revisorerna föreslog i sin rapport att förordningen om kvalitetsredovisning samordnas med kraven på redovisning i kommunallagen. Enligt förordningen om kvalitetsredovisning (1997:702) skall varje kommun årligen sammanställa en kvalitetsredovisning. Krav på att kommunerna skall utvärdera sin verksamhet finns i skollagen, varför förordningen endast innebär krav på att utvärderingarna skall dokumenteras. Även i kommunallagen 6 kap. 7 § finns bestämmelser om att kommunerna skall redogöra för sin verksamhet. För att undvika dubbelarbete och för att göra redovisningen av kommuners verksamhet mer sammanhållen bör kvalitetsredovisningen samordnas med den kommunala årsredovisningen.

I skrivelsen konstaterar revisorerna att remissinstanserna var splittrade till förslaget att samordna kvalitetsredovisningen med den kommunala årsredovisningen. Revisorerna anser därför att frågan om samordning av kvalitetsre-

dovisningen och den kommunala årsredovisningen bör utredas närmare, lämpligen inom ramen för Skollagskommittén. Ett alternativ till sådan samordning som bör övervägas är att kvalitetsredovisningen skall ske genom en särskild skrivelse som behandlas av kommunfullmäktige.

### *Motionerna*

Kristdemokraterna stöder i motion 2002/03:Ub3 yrkande 3 revisorerens ursprungliga förslag att **kvalitetsredovisningen** skall samordnas med kommunernas årsredovisningar. Kvalitetsredovisningar är en viktig del av den målstyrda skolan. Den blir enligt Kristdemokraterna ett kvitto på hur väl en huvudman har lyckats med sin uppgift. Kristdemokraterna anser vidare att skolplanerna skall vara kvar som styrdokument för kommunerna. Skolplanerna lyfter fram hur skolorna i kommunen skall utvecklas utifrån de lokala förutsättningarna (mot. 2001/02:Ub28 yrkande 4). I motion 2002/03:Ub3 yrkande 4 pekar Kristdemokraterna på att det finns en stor mängd styrdokument i skolan: lokala arbetsplaner, skolplaner osv. Man menar att det finns risk för att dokumentationerna överlappar varandra och inte blir en del av verksamheten utan bara rena pappersprodukter. Den skriftliga dokumentationen måste kännas meningsfull och vara ändamålsenlig, och Kristdemokraterna föreslår en översyn av dokumentationen inom skolväsendet. Kristdemokraterna vänder sig vidare mot regeringens bedömning att kommunen bör bli skyldig att följa upp och **utvärdera verksamheten i fristående skolor**. Huvudmannen på en skola ansvarar för utvärdering av verksamheten. Friskolorna ligger inte under kommunens ansvarsområde (mot. 2002/03:Ub28 yrkande 10). Att kommunen dessutom bedriver konkurrerande verksamhet är ytterligare ett skäl till att Kristdemokraterna är negativa till en sådan ordning.

I motion 2002/03:Ub387 (s) menar motionären att regeringen bör initiera ett arbete om en översyn av den administrativa bördan inom förskola och skola samt om hur man på lokal, praktisk nivå kan förenkla formerna för uppföljning, kontroll och styrning.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. Utskottet menar att regeringens bedömning att det lagstadgade kravet på att arbetsplaner och skolplaner bör tas bort är rimlig. Den kommun som anser att arbetsplan och skolplan är användbara instrument för skolans verksamhet har självfallet möjlighet att behålla dessa. Utskottet vill understryka den stora betydelse kvalitetsutvärderingarna har för möjligheterna för elever, lärare, föräldrar, personal samt stat och kommun att följa och förbättra skolans utveckling. Redovisningarna fungerar som instrument för att mäta förbättringar, eller försämringar, av verksamheten mellan åren. Utskottet välkomnar regeringens uppdrag till Skolverket att utveckla de enhetliga resultatmått för förskolan, skolan och vuxenutbildningen som bör ingå i varje kvalitetsredovisning. Utskottet vill också peka på att den nya skolutvecklingsmyndighet som startar den 1 mars 2003 kommer att stödja och stimulera det lokala utvecklingsar-

betet. När det gäller utvärderingen av friskolornas verksamhet har Skollagskommittén behandlat frågan i sitt betänkande *Skollag för kvalitet och likvärdighet* (SOU 2002:121). Utskottet avvaktar regeringens behandling av betänkandet. Även frågan om när kommunernas kvalitetsredovisning skall presenteras bör övervägas i samband med att Skollagskommitténs betänkande behandlas. Utskottet menar slutligen att då regleringen om arbetsplan och skolplan tas bort, samt med de överväganden som kan komma att göras i beredningen av Skollagskommitténs betänkande, är inte någon separat översyn av skoldokumenterna nödvändig.

## Myndighetsfrågor

### Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena om införande av ett nationellt kvalitetsinstitut, avskaffande av Kvalitetsgranskningsnämnden, Skolverkets forskningsverksamhet, ändringar i Skolverkets allmänna råd samt angående Skolverkets interna revision.

Jämför reservationerna 16 (m, fp, kd, c), 17 (m) och 18 (m).

### Revisorernas skrivelse

Revisorerna menade i sin rapport om statens styrning av skolan att Skolverkets tillsyn bör ges lagstöd. Man menade att med lagreglerad tillsyn skapas förutsättningar för Skolverket att besluta om sanktioner i de fall kommunerna inte följer verkets tillsynsbeslut. Ansvarsförhållandena mellan staten och kommunerna skulle också bli tydligare. Revisorerna menade också att begreppet ”kommunernas egentillsyn” som Skolverket använder i sina allmänna råd är vilseledande och bidrar till att verkets ansvar blir otydligt. Staten har inte delegerat något ansvar för tillsynen. Kommunernas ansvar för egenkontroll eller för intern kontroll inskränker inte Skolverkets ansvar för tillsyn av det offentliga skolväsendet. Revisorerna ansåg därför att de allmänna råden borde revideras. Revisorerna föreslog i rapporten att Skolverkets tillsyn av det offentliga skolväsendet borde regleras i lag samt att verket borde revidera sina allmänna råd rörande kommunernas egentillsyn. I skrivelsen angående statens styrning av skolan konstaterar revisorerna att regeringen har aviserat en förändring av myndighetsstrukturen på skolområdet i syfte att stärka tillsyn och kvalitetsgranskningar. Regeringen har också angivit att man avser att lagfästa tillsynen av offentliga skolor. Revisorerna förutsätter att regeringen och Skolverket vidtar förändringar av allmänna råd och förordningar i linje med revisorernas förslag i rapporten så att dessa överensstämmer med verkets förändrade uppgifter och tydligt återspeglar verkets uppgift som statligt tillsynsorgan.

Revisorerna föreslog vidare i sin rapport att Skolverket skulle inrätta intern revision. Av förarbetena till förordningen (1995:686) om internrevision fram-

går enligt revisorerna att samtliga myndigheter som administrerar stora medelsflöden bör ha en intern revision som självständigt granskar den interna kontrollen i verksamheten. I skrivelsen konstaterar dock revisorerna att det framgår av direktiven (dir. 2002:76) till den organisationsutredning som skall förbereda förändringen av Skolverket och bildandet av den nya skolutvecklingsmyndigheten att utredaren skall föreslå hur den interna revisionen skall utformas. Revisorerna konstaterar i skrivelsen att regeringen har aviserat åtgärder som överensstämmer med revisoreernas förslag i rapporten.

### *Motioner*

Moderaterna menar i motionerna 2001/02:Ub27 i denna del och 2002/03:Ub1 yrkande 2 att **ett nationellt kvalitetsinstitut** behövs för att kunna särskilja de olika uppdragen, uppföljning, utvärdering, utveckling och tillsyn. Det nationella kvalitetsinstitutet skall granska såväl skolor med kommunala huvudmän som fristående skolor. Moderaterna menar att det behövs en mer självständig myndighet som kan bygga upp och ta ansvar för skolverksamhetens kvalitetsuppföljning. En sådan myndighet måste i sina direktiv ges ett tydligt ansvar och större självständighet visavi Regeringskansliet och departementen än vad Skolverket har.

Folkpartiet föreslår i motionerna 2001/02:Ub30 yrkande 9 och 2002/03:Ub2 yrkande 2 att en nationell skolinspektion inrättas. Skolverket har enligt Folkpartiet en dubbelroll, vilket gör det svårare att uppmärksamma problem och bedriva en aktiv tillsyn. Skolinspektionen skall sköta utvärderingen av skolan och Skolverket skall ha kvar övriga myndighetsuppgifter, t.ex. godkända fristående skolor och utfärda sanktioner. Skolverket skall således behålla sitt ansvar för kursplaner och andra styrdokument, för statistik och för offentliggörande av fakta om skolväsendet. Skolverket skall också kunna ha ett begränsat utvecklingsuppdrag, dvs. bistå kommuner och fristående skolor med viss service.

Kristdemokraterna föreslår i motion 2001/02:Ub28 yrkande 9 att en självständig myndighet skapas som svarar för kvalitetsutvärdering av såväl kommunala som fristående skolor. Varje skola bör få besök kontinuerligt och få ett antal förslag på kvalitetsförbättringar som kan följas upp vid nästa besök. Såväl skolans kunskapsförmedlande som fostrande roll skall utvärderas. Som en konsekvens av detta förslag menar Kristdemokraterna att den politiskt styrda **Kvalitetsgranskningsnämnden** inom Skolverket skall avskaffas (mot. 2002/03:Ub3 yrkande 1).

I motion 2002/03:Ub1 yrkande 1 menar Moderaterna dessutom att Skolverkets utrednings- och forskningsproduktion är för omfattande. Merparten av forskningen på området bör på sikt flyttas till universitet och högskolor. **Skolverkets uppgifter** bör enligt Moderaterna huvudsakligen vara att samla och presentera statistik, ge tillstånd för skolverksamhet och tillse att lagar och regler efterföljs.

Kristdemokraterna menar i motion 2002/03:Ub3 yrkande 2 att Skolverkets **allmänna råd** omgående bör revideras så att rollfördelningen i den målstyrda

skolan blir tydligare. Kommunen är utförare medan staten skall stå för tillsynen. Uttrycket ”kommunens egentillsyn” är missvisande enligt Kristdemokraterna eftersom det snarare handlar om egenkontroll eller intern kontroll.

Moderaterna anser i motion 2002/03:Ub1 yrkande 3 att Skolverket bör ha en *intern revision*. Moderaterna menar att det är oerhört viktigt att varje skattekrona används och distribueras på ett förutsägbart, rättssäkert och transparent sätt.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. Efter riksdagens beslut om budgetpropositionen 2003 (prop. 2002/03:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 62) kommer Skolverkets roll att förändras. Skolverkets uppgifter skall koncentreras till kvalitetskontroll genom uppföljning, utvärdering och granskning samt tillsyn. Samtidigt kommer Kvalitetsgranskningsnämnden att avskaffas. När det gäller frågan om inrättande av en nationell skolinspektion har utskottet nyligen behandlat motsvarande yrkanden i budgetbetänkandet. Utskottet anförde då att den nya myndighetsstruktur, med en ny skolutvecklingsmyndighet och en starkare inriktning mot tillsyn för Skolverket, som föreslogs av regeringen var ändamålsenlig. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. Utskottet har ingen annan uppfattning nu. Utskottet delar också regeringens uppfattning om ett fristående nationellt kvalitetsinstitut såsom det framkommer i utvecklingsplanen, nämligen att tillsyn och granskning av en stor mål- och resultatstyrd samhällssektor som förskola, skola och vuxenutbildning har inslag av myndighetsutövning som inte kan överlåtas till privaträttsliga organ eller andra fristående institut. Genom en ändring i förordningen (1995:686) om intern revision vid statliga myndigheter m.fl. som träder i kraft den 1 mars 2003 kommer Skolverket att omfattas av kravet på intern revision.

När det gäller motionsyrkandet om kommunens egentillsyn delar utskottet Riksdagens revisorers uppfattning att frågan om tillsynens reglering bör behandlas i samband med att Skollagskommitténs förslag bereds.

## Anmälningsplikt

### **Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen avslår Riksdagens revisorers förslag och motionsyrkandena angående anmälningsplikt.

Jämför *reservationerna 19 (m), 20 (fp, c) och 21 (kd)*.

### *Revisorernas förslag*

Revisorerna pekar på att Statens skolverk funnit att anmälningar till verket om kränkande behandling har lämnats först efter flera år. Huvudmannen har då förgäves sökt avhjälpa missförhållandena. Revisorerna menar att en be-

stämmelse om anmälningsskyldighet skulle bidra till att tydliggöra ansvaret för utbildning och studiemiljö, men även ge stöd åt dem som är verksamma i enskilda skolor.

Revisorerna föreslår att var och en som är verksam inom skolväsendet skall vara skyldig att anmäla uttalade missförhållanden i skolorna till Skolverket. En bestämmelse om anmälningsplikt bör införas i lag (förs. 2002/03:RR3 punkt 3).

#### *Motionerna*

Moderaterna menar i motion 2002/03:Ub1 yrkande 4 att många av de problem som finns inom den svenska skolan i dag skulle haft mindre omfattning om det funnits tydligare regler och ordning både för elever och för lärare. De som verkar i skolan måste bli vaksamma så att varje individs särart kan bibehållas och utvecklas. När det gäller situationer där elever utsätts för oacceptabel behandling, eller skolans organisation inte klarar av att komma till rätta med problem, menar Moderaterna att skolans personal och andra som är verksamma inom skolväsendet bör vara anmälningsskyldiga. Folkpartiet menar i motion 2002/03:Ub2 yrkande 3 att det finns anledning att införa en anmälningsplikt motsvarande den som personal inom sjukvården har då uppgifter om kränkande behandling i dag kan komma till Skolverkets kännedom först efter flera år.

#### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår revisorernas förslag samt de redovisade motionsyrkandena. Utskottet har tidigare i betänkandet *Hälsa, lärande och trygghet* (bet. 2001/02:UbU6) anfört att socialtjänstlagens stadganden om anmälningsplikt skall beaktas i skolan. Utskottet menar att frågan om personalens ansvar för att anmäla kränkande behandling till Skolverket ytterligare behöver belysas. I Skollagskommitténs betänkande *Skollag för kvalitet och likvärdighet* (SOU 2002:121) behandlas frågor om kränkande behandling, och utskottet avvaktar regeringens behandling av betänkandet.

Utskottet vill dock understryka att kränkande behandling aldrig kan accepteras i skolan. Varje form av kränkande behandling såväl mellan elever som mellan elever och vuxna strider mot gällande lag och skolans grundläggande värden. Under avsnittet *Skolans demokratiska uppdrag* nedan återkommer utskottet i dessa frågor.

## Kvalitetsutvecklingen av den högre utbildningen

### **Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet avseende förslag till kvalitetsförbättrande åtgärder.

Jämför *reservation 22 (fp)*.

*Regeringens skrivelse*

Regeringen framhåller att systemet för kvalitetssäkring av verksamheten vid universitet och högskolor stärkts och pekar samtidigt på att det är varje universitet och högskola som själv har det yttersta ansvaret för att säkra och utveckla kvaliteten i verksamheten, medan statsmakernas uppgift är att stödja och kontrollera att kvaliteten inom utbildningen upprätthålls. Högskoleverket arbetar nu med ett system för kvalitetsgranskning av högre utbildning där man med en periodicitet om sex år skall granska samtliga utbildningar för generella examina och yrkesexamina inklusive forskarutbildning. Verket genomför också examensrättsprövningar samt granskar och bedömer hur universitet och högskolor arbetar med sitt interna kvalitetsarbete för att säkra och utveckla verksamheten.

Regeringen anser att studenternas medverkan i kvalitetsarbetet är nödvändig och att deras aktiva medverkan är en förutsättning för kvalitetsutvecklingen. Slutligen poängterar regeringen att kvalitetsgranskningar ger förutsättningar för viktiga kvalitetsförbättringar parallellt med den kraftiga utbyggnaden av högre utbildning och att det samtidigt är viktigt att kontinuerligt vidareutveckla metoderna för kvalitetsgranskning.

*Motionen*

Folkpartiet menar i motion 2001/02:Ub30 yrkande 14 att de senaste årens mycket snabba utbyggnad av den högre utbildningen av allt att döma varit till men för kvaliteten, såsom den kan mätas bl.a. i antalet lärarledda undervisningstimmar. En utbyggnad måste ske i en sådan takt att kvaliteten kan upprätthållas. Folkpartiet menar därför att man bör planera för ca 3 000 färre utbildningsplatser jämfört med regeringens förslag. Resurserna bör i stället användas till satsningar för att bl.a. ge studenterna mer undervisningstid. Folkpartiet anser också att granskningen av den högre utbildningens standard måste ske professionellt och i högre grad än hittills av utomstående, oberoende bedömare. Folkpartiet föreslår att kvalitetsgranskningen bryts ut från Högskoleverket och placeras i en självständig institution utom räckhåll för politisk och ekonomisk styrning.

*Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet. Utskottet har med intresse följt och tagit del av Högskoleverkets kvalitetsvärderingar. Högskoleverkets utvärderingar utförs av högt kvalificerade experter inom respektive område. I stor utsträckning hämtas dessa experter från andra länder än Sverige. Utskottet anser även här, liksom vad gäller tillsynen av skolan, att tillsynen över den högre utbildningen bör göras av en statlig myndighet.

Utskottet behandlade frågan om utbyggnadstakt och kvalitetsfrågor senast i budgetbetänkandet för 2003 (bet. 2002/03:UbU1). Utskottet anförde då att målet att hälften av en årskull skall ha börjat högskolestudier vid 25 års ålder bör ligga fast. Därför är en fortsatt utbyggnad av högskoleutbildningen ange-

lägen. Lika angeläget är det att slå vakt om utbildningens kvalitet. Utbyggnaden av grundutbildningen 2003 kommer enligt regeringens förslag att bli mindre än vad regeringen tidigare hade planerat. Utskottet kan inte ställa sig bakom ytterligare begränsningar.

## Förskola och skola i segregerade områden

### Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena avseende hur förskolan och skolan skall förbättras i segregerade områden.

Jämför *reservationerna 23 (m)* och *24 (fp)*.

### *Regeringens skrivelse*

Regeringen menar att insatser för att förbättra förskole- och skolsituationen för barn och ungdomar i områden präglade av social och etnisk segregation är nödvändiga. Regeringen avser därför att ge den nya myndigheten för skolutveckling som det första och viktigaste uppdraget för de närmaste åren att förbättra utbildningsvillkoren för elever i segregerade områden. Myndigheten bör analysera orsaker till utbildningsresultat och visa på framgångsfaktorer, dokumentera och sprida intressanta exempel samt stödja utvecklingsarbete i kommuner och skolor. Förutsättningarna för undervisningen i svenska som andraspråk och användningen av skönlitteratur och bibliotek bör särskilt uppmärksammas. Regeringen redovisar också resultaten från en rapport av Skolverket, *Utan fullständiga betyg*, där en första analys görs av vad som ligger bakom de variationer som finns när det gäller elevernas resultat på nationell nivå. Rapporten visar att utländsk bakgrund och andelen elever med utländsk bakgrund i en skola är faktorer som har betydelse för skolresultatet. Andelen elever med utländsk bakgrund i den svenska skolan har ökat stadigt under de senaste åren. Regeringen framhåller också att utvärderingsstudier visar att elevers betyg till stor del hänger samman med utbildningsnivå hos föräldrarna och eventuell utländsk bakgrund i familjerna. I områden präglade av social och etnisk segregation finns en överrepresentation av elever som har svårigheter att nå målen för utbildningen.

### *Motionerna*

I motion 2001/02:Ub27 i denna del anser Moderaterna att skolorna bättre än hitintills måste kunna anpassa undervisning och övrig skolverksamhet efter elevernas skiftande behov och förordar ökad frihet för skolans professionella att välja former för verksamheten. Moderaterna anser att staten inte skall bestämma hur undervisningen för elever med utländsk bakgrund skall se ut. Däremot anser man att en konsekvent uppföljning av varje elevs resultat är nödvändig, inte minst för dessa elever. Moderaterna understryker också värdet av rätten att välja gymnasieskola. Bostadssegregationen kombinerat med



närhetsprincipen för antagning till gymnasiet hindrar ökad integration och social rörlighet.

Folkpartiet menar i motion 2001/02:Ub30 yrkande 12 att skolan kan bli ett aktivt verktyg i kampen mot segregation. En viktig förutsättning är att bostadssegregationens effekter kan brytas och elever från olika boendemiljöer integreras i en och samma skola. Detta kan enligt Folkpartiet åstadkommas genom att elever får större möjligheter att gå i en skola i ett annat område än där de bor. Grund- och gymnasieskolor i utsatta bostadsområden bör profileras och genomgå en särskild kvalitetssatsning. Vidare menar man att resurserna skall fördelas så att det blir ett rejält tillskott till de skolor som har många barn med stora behov av extra stöd, t.ex. de skolor som har en stor andel elever med utländsk bakgrund. Folkpartiet anser också att lärarna i sådana skolor bör erbjudas högre lön och att insatserna för att förbättra den fysiska skolmiljön i miljonprogramområdena bör öka.

#### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. Utskottet delar regeringens bedömning att insatser för att förbättra förskole- och skolsituationen för barn och ungdomar i segregerade områden är nödvändiga. Utskottet anser att bildandet av den nya skolutvecklingsmyndigheten som beslutats av riksdagen i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2003 (prop. 2002/03:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 62) underlättar för staten att bedriva ett verksamt förbättringsarbete. Utskottet har för avsikt att följa detta arbete och ta del av myndighetens resultat. Vad gäller möjligheten till profilering av skolor vill utskottet peka på att detta är möjligt för varje skola att göra samt att kommunerna har möjligheter att fördela medel efter elevernas olika behov.

## Kärnkunskaper

### **Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet att historia skall bli ett kärnämne i avvaktan på regeringens behandling av Gymnasiekommitténs betänkande.

#### *Skrivelsen*

Regeringen gör bedömningen att alla ungdomar behöver en gemensam kärna av kunskap och kompetens. Historiska kunskaper och perspektiv bör vara en del av denna gemensamma kärna. Regeringen menar att det i ett mångkulturellt samhälle krävs kunskap om Sveriges och världens utveckling såväl ur ett historiskt perspektiv som ur ett samtidsperspektiv. Den historiska dimensionen är nödvändig för att ge alla elever en gemensam referensram och kärnkompetens. Regeringen menar därför att inrättandet av ett nytt kärnämne kan

bli aktuellt. Hur detta skall organiseras för att kunna ingå i den nya gymnasieskolan kommer regeringen att återkomma till i samband med beredningen av Gymnasiekommitténs förslag.

#### *Motion*

Folkpartiet anser att historia skall bli ett kärnämne så att alla elever får läsa det. Ämnet bidrar med viktiga kunskaper och är betydelsefullt i elevernas demokratiska fostran (mot. 2001/02:Ub30 yrkande 4).

#### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet. Regeringen har redan aktualiserat frågan i utvecklingsplanen. Utskottet noterar att Gymnasiekommittén i betänkandet *Åtta vägar till kunskap* (2002:120) föreslagit att historia skall bli ett kärnämne i gymnasieskolan. Utskottet anser vidare att regeringens beredning av betänkandet bör avvaktas.

## IT-strategi för utveckling och kvalitet i skolan

### **Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen avslår Riksdagens revisorers förslag vad gäller redovisning av ITiS och motionsyrkanden avseende datorisering av skolorna.

Jämför *reservation 25 (fp)*.

### *Regeringens skrivelse*

Regeringen anser att IT är ett naturligt verktyg i såväl skolans arbete som det dagliga livet. En utveckling av skolans verksamhet förenas alltmer med ett utnyttjande av IT. Alla elever måste ges kompetens och självförtroende att tillägna sig och använda IT som ett verktyg i sitt lärande. Internationellt sett ligger Sverige långt framme i användningen av IT generellt sett i samhället. Sverige har även länge legat i främsta ledet vad gäller tillgången till datorer i skolan. Regeringen pekar också på att de första utvärderingarna av regeringens satsning på IT i skolan (ITiS) presenterats och att dessa visar att en stor del av framgångarna har sin grund i den öppenhet för lokal anpassning som funnits att knyta an till lokala planer och insatser. Regeringen redovisar också att en arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet i en delrapport (Ds 2002:19 *Nästa steg*) har presenterat ett förslag till en ny nationell IT-strategi för skolan där erfarenheter från tidigare och nuvarande statliga satsningar i form av kompetensutveckling av lärare, utvecklingsinsatser och annat stöd till skolor och kommuner tas till vara och där statens ansvar i förhållande till det kommunala skolutvecklingsarbetet analyseras. Den föreslagna strategin syftar till att samla olika aktörers insatser för att dessa gemensamt skall verka åt samma håll och föra utvecklingen framåt. Regeringen avser att återkomma

med bedömningar i dessa frågor efter att delrapporten remissbehandlats och arbetsgruppens arbete är avslutat.

### *Revisorernas förslag*

Revisorerna pekar på att regeringen hösten 1997 konstaterat att den nationella och internationella kunskapen om informationsteknikens effekter på undervisningen var liten. Trots detta föreslog regeringen våren 1998 att en och en halv miljard kronor skulle avsättas för en nationell satsning på informationsteknik i skolan. Revisorerna menar att förslaget om ITiS förefaller ha tillkommit trots den bristande kunskap på området som regeringen själv framhållit. Revisorerna betonar vikten av att den nya nationella IT-strategi som regeringen utarbetar utformas på ett sådant sätt att den blir relevant för utbildningens behov. Revisorerna anser också att regeringen på grundval av de uppföljningar och utvärderingar som görs av ITiS skall sammanfatta erfarenheterna av satsningen och redovisa dessa för riksdagen (förs. 2001/02:RR20 punkt 2).

### *Motion*

Folkpartiet anser i motion 2002/03:Ub244 yrkande 22 att de elever som inte har tillgång till dator hemma skall kunna få tillgång till dator och Internet genom skolan. Det är enligt Folkpartiet också viktigt att betona att satsningar på IT inte får innebära att satsningar på goda läroböcker minskar. Datorn kan aldrig ersätta boken som källa till kunskaper och upplevelser.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår Riksdagens revisorers förslag och motionsyrkandet.

Regeringen framhöll i budgetpropositionen för 2003 att IT-utvecklingen i skolan behöver fortsatt stöd och stimulans och att de goda erfarenheter som finns av t.ex. ITiS bör tas till vara och spridas. Regeringen har därför för avsikt att ge den nya skolutvecklingsmyndigheten i uppdrag att inom sitt ansvarsområde ta ett nationellt ansvar för att skapa förutsättningar för lärare och annan personal i skolan att kunna fortsätta att utveckla ett svenskt skoldatanät. Utskottet utgår ifrån att den nya skolutvecklingsmyndigheten tar till vara olika erfarenheter av tidigare projekt. Utskottet vill peka på att ITiS för närvarande håller på att utvärderas och att en slutrapport kommer att presenteras i december 2003.

Utskottet vill understryka den betydelse en väl utarbetad IT-strategi kan ha för skolans verksamhet och noterar att den arbetsgrupp som haft till uppgift att utarbeta förslag till statliga insatser för skolan inom IT-området nu har publicerat sin slutrapport (Ds 2002:55). Insatserna skall kunna fungera som katalysatorer till fortsatt skolutveckling när den stora satsningen på lärares kompetensutveckling (ITiS) avslutades vid årsskiftet 2002/2003. Arbetsgruppen överlämnade huvuddelarna av sitt förslag till nationell IT-strategi i maj 2002 (Ds 2002:19). Den slutrapport som nu avlämnats koncentreras till frågor

om utformningen, produktionen, bedömningen och användningen av olika slags digitala läresurser. Rapporterna bereds nu inom Regeringskansliet.

När det gäller varje elevs åtkomst till en dator och Internet vill utskottet peka på den successiva utbyggnad av skolornas datorisering som pågår och även framhålla att takten i utbyggnaden är en fråga för kommunerna.

## Skolans demokratiska uppdrag

### Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena avseende skolans demokratiska uppdrag.

Jämför *reservation 26 (fp)*.

### *Regeringens skrivelse*

Regeringen anser att demokratiuppdraget tillsammans med kunskapsuppdraget är fundamentet för all verksamhet i skolan. Skolan bör ge alla kunskap, förståelse, insikt och respekt för allas lika värde och vikten av ett demokratiskt förhållningssätt. Arbetet med värdegrunden och mot alla former av kränkande behandling bör enligt regeringen ges fortsatt hög prioritet. Demokratiseringen av skolan gäller både elever och personal och måste omfatta hela verksamheten. Det är rektorn som ledare för verksamhetens utvecklings- och kvalitetsarbete som har ett särskilt ansvar för att detta verkligen genomförs.

Regeringen framhåller att demokratiuppdraget påverkar både arbetsformer och innehåll. Skolans personal skall därför inte bara förmedla kunskaper i de olika skolämnena utan också ge kunskaper om de grundläggande värdena och utgå ifrån dem i sitt arbete och i sitt förhållningssätt. Regeringen pekar också på att det är skillnad på att lära om demokrati och att omfatta demokratiska värden och försvara dem när de hotas, vilket enligt regeringen är *en* förklaring till förekomsten av kränkande behandling. Alla former av kränkande behandling som mobbning och könsrelaterad mobbning, sexuella trakasserier, rasistiska, nazistiska och homofobiska beteenden och handlingar skall aktivt och med kraft åtgärdas och bekämpas. Vidare har regeringen vid flera tillfällen påpekat vikten av att eleverna i grund- och gymnasieskolan i undervisningen får möta och diskutera med företrädare för de politiska partierna och deras ungdomsförbund. En viktig förutsättning för att demokratin skall vara hållbar är att den förankras bland barn och ungdomar samt att deras deltagande i samhället uppmuntras och utvecklas. Regeringen informerar om att man har för avsikt att ge Skolverket i uppdrag att undersöka vilka möjligheter som finns för politiska partier, ungdomsförbund och andra organisationer som är engagerade i samhällsfrågor att verka i skolan.

### *Motionerna*

I motion 2002/03:Ju214 yrkande 5 (m) föreslås att skolans undervisning i samhällskunskap och demokratifrågor intensifieras. Motionären menar att många ungdomar varken i teorin eller praktiken känner till eller förstår hur demokratin fungerar. I motion 2002/03:K383 yrkande 8 (mp) menar motionären att skolan har en viktig roll för att tidigt ge eleverna en förståelse för våra demokratiska beslutsprocesser. Elevinflytande är ett oundgängligt instrument för att få en sådan förståelse. Vidare anser motionären att samtliga kursplaner bör ses över i syfte att stärka demokratifrågornas position. I motion 2002/03:Ub393 (s) finns liknande förslag. Motionären menar att skolan måste ta ett större ansvar för att förmedla kunskaper till eleverna om vad demokrati innebär och om vikten av att använda sina demokratiska rättigheter. Demokrati och inflytande måste vara en naturlig del i skolans arbete. Även de politiska partierna bör varje år ha möjlighet att träffa elever fr.o.m. år 7. Även motionären i motion 2002/03:K326 (s) anser att möjligheterna bör öka för demokratiska politiska partier samt politiska ungdoms- och studentförbund att informera om sin verksamhet och sina politiska åsikter i skolor och högskolor.

I motion 2001/02:Ub26 (s) menar motionären att föreningslivets värdegrunder starkt kan bidra till att motverka våld och mobbning samt till att fördjupa demokratin. Ett föreningsliv som i högre utsträckning är delaktigt i skolan skulle också bidra till fler vuxenkontakter i skolan. Motionären menar också att det är genom engagemanget i föreningslivet som man lär något om demokrati i praktisk mening och att det därför är viktigt att stärka föreningslivets inflytande i skolan.

Folkpartiet framhåller i motion 2001/02:Ub30 yrkande 6 att krafttag måste tas mot mobbningen. Att det förebyggande arbetet fungerar är enligt Folkpartiet avgörande. Alla skolor skall ha en tydlig mobbningsplan som efterföljs, och det behövs en väl fungerande elevvård. All personal i skolan skall ta sitt ansvar för att deras egna och elevernas attityder och handlingar motsvarar tanken om allas lika värde, och de skall också vara skyldiga att anmäla till rektorn när de uppmärksammar mobbningsfall. I de fall när mobbning ändå inträffar måste skolan få utökade befogenheter. I dag råder det osäkerhet om vad en skola får göra för att ingripa, vilket i vissa fall leder till att mobbningsoffren inte får någon hjälp alls. Skolorna måste få tydliga besked om vad som gäller så att de kan agera med kraft. De elever som gör sig skyldiga till grova kränkningar eller våldshandlingar måste kunna flyttas från skolan där mobbningsoffret går. Möjliga åtgärder som bör skrivas in i en ny skollag är skriftlig varning, obligatoriska föräldrasamtal, kortare avstängning och förflyttning till annan skola. Vid grova fall av våld, trakasserier eller mobbning bör skolan polisanmäla förövaren.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. I betänkandet *Skolan m.m.* (bet. 2001/02:UbU10) behandlades motioner som rör ämnesutrym-

met för demokrati. Utskottet framförde att skolans ansvar för ett demokratiskt förhållningssätt i skolan framgår av såväl läroplanen som kursplanerna. I kursplanerna för såväl grund- som gymnasieskolan betonas demokrati och demokratifrågor som allmänt förhållningssätt och som inslag i samhällsorienterande studier. Utskottet menade att de närmare formerna för lärande och undervisning är en angelägenhet för lärare och skolläda i samråd med eleverna. Utskottet har ingen annan uppfattning nu. I Gymnasiekommitténs betänkande *Åtta vägar till kunskap* behandlas också hur gymnasieskolans struktur kan förändras för att underlätta ett förverkligande av gymnasieskolans uppdrag.

När det gäller de politiska partiernas och det övriga föreningslivets möjligheter att delta i skolans verksamhet anförde utskottet i betänkandet *Skolan m.m.* att det är en väsentlig uppgift för hela samhället att engagera ungdomar i politik och i frågor som rör demokrati. Skolan har ett ansvar för att vara positiv till att öppna sig mot och samverka med det omkringliggande samhället, inte minst vad gäller föreningslivet. Skolan har ett ansvar för att försöka väcka intresse för politiska frågeställningar, inte minst för att det i skolans uppdrag ingår att aktivt arbeta för att bevara och utveckla vår demokrati. Utskottet ansåg att det är viktigt att stödja utvecklingen av bl.a. de politiska ungdomsorganisationernas medverkan i skolan. Utskottet har ingen annan uppfattning nu. Utskottet noterar också att regeringen i budgetpropositionen för 2003 framhöll att det för att förankra och utveckla demokratin är viktigt att barn och ungdomar uppmuntras och ges möjlighet att delta i samhällslivet och att regeringen därför gett ett uppdrag till Skolverket att undersöka vilka möjligheter som finns för politiska partier, ungdomsförbund och andra organisationer som är engagerade i samhällsfrågor att verka i skolan. Uppdraget redovisades i februari 2003 och Skolverket konstaterade att det finns en stor osäkerhet kring vad som juridiskt reglerar skolornas omvärldskontakter, vem som har huvudansvar för organisering och finansiering av sådan verksamhet samt hur skolan skall bemöta antidemokratiska organisationer och strömningar. Skolverket avser att i samråd med Svenska Kommunförbundet och Ungdomsstyrelsen under våren 2003 ta fram ett stöd- och referensmaterial till verksamheten inom skolan. Utskottets uppfattning i denna fråga är att det är viktigt att skolan öppnar sig mot det omgivande samhället genom att föreningar, t.ex. politiska partier, idrottsföreningar och andra intresseorganisationer såsom miljöorganisationer och organisationer för mänskliga rättigheter inbjuds att delta i skolans verksamhet.

Utskottet vill också peka på att det är viktigt att skolan också i sitt eget arbete är demokratisk. Elevinflytande är ett sätt att sprida demokratiska värden och tankesätt. Att ge eleverna ett reellt inflytande är ett viktigt verktyg för att nå detta mål. I Skollagskommitténs betänkande *Skollag för kvalitet och likvärdighet* behandlas frågan om vilken reglering av elevinflytandet som bör finnas. Frågan tas upp också i Gymnasiekommitténs betänkande *Åtta vägar till kunskap*.

När det gäller yrkandet om åtgärder för att förebygga och förhindra mobbning konstaterar utskottet att Skollagskommittén behandlar även denna fråga i sitt betänkande, och regeringens behandling av betänkandet bör avvaktas. Utskottet vill dock understryka att arbetet att förmedla skolans värdegrund och att motverka kränkande behandling är en viktig del i skolans demokratiska uppdrag redan nu. Enligt 1 kap. 2 § skollagen (1985:1100) är den som verkar inom skolan skyldig att aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning. En rad åtgärder på statlig nivå för att bekämpa kränkande beteende har genomförts eller pågår. Ett nationellt och skolformsövergripande värdegrundsprojekt startade i februari 1999 och avslutades våren 2000. Projektet hade i uppdrag att lyfta fram de grundläggande demokratiska värdena och att stödja och stimulera det lokala värdegrundsarbetet. Vidare påbörjade två nationella värdegrundscentrum, på uppdrag av regeringen, sin verksamhet hösten 2000 för att under perioden 2000–2003 sprida och göra kunskap och forskning tillgänglig för kommuner och skolor. De skall också stimulera forskning inom värdegrundsområdet. Skolverket har vidare i november 2002 redovisat en kartläggning av förekomsten av rasism, etnisk diskriminering, sexuella trakasserier, homofobi och könsrelaterad mobbning. Verket har också presenterat ett antal rekommendationer vad gäller insatser som behöver göras. Rapporten bereds nu inom Regeringskansliet. Slutligen har rektorsutbildningen, värdegrundscentrum, Uppsala universitet och Södertörns högskola fått medel för att utveckla fortbildning och kurser för skolledare, lärare och lärarstuderande inom områdena värdegrundsfrågor, mänskliga rättigheter samt nutidshistoria.

Även mobbning har varit och är föremål för en rad insatser. Antimobbningsskampanjen *Tillsammans* har som syfte att samla alla goda krafter och att visa på goda exempel och olika arbetssätt som finns ute på skolorna. Elever och lärare i över två tredjedelar av landets alla grundskolor har deltagit. Vidare har Skolverket fått i uppdrag av regeringen att lyfta fram lärorika exempel på handlingsprogram och arbetssätt mot kränkande behandling. Verket skall också ge stöd till skolorna med att granska, utvärdera och förbättra sitt arbete mot kränkande behandling.

## Kvaliteten i förskolan

### Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena avseende kvaliteten i förskolan.

Jämför *reservationerna 27 (fp), 28 (kd) och 29 (c)*.

### Regeringens skrivelse

Regeringen anser att utbyggnad av förskolan och förstärkning av dess kvalitet är ett centralt område för de kommande åren. Barngruppernas storlek och personaltätheten bör ses över. Genomförandet av förskolans läroplan bör

utvärderas. Reformerna om maxtaxa, förskoleverksamhet för arbetslösa och föräldraledigas barn samt allmän förskola skall följas upp och utvärderas.

Enligt regeringen är syftet med de senaste årens reformarbete att göra förskolan tillgänglig för alla barn från tidig ålder. Regeringen pekar också på att resurserna per plats i förskolan har ökat sedan tre år tillbaka. Personaltätheten är 5,4 barn per årsarbetare, vilket är en liten förbättring jämfört med tidigare år. Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att göra en fördjupad studie av barngruppernas storlek och personaltätheten samt en genomgripande analys av resultaten utifrån forskning och erfarenhet. Regeringen anser att tillräckligt med resurser måste garanteras förskolan så att den med goda förutsättningar kan genomföra sitt uppdrag. Bland annat lämnar staten årliga medel på 500 miljoner kronor för kvalitetssäkring, som skall användas för personalförstärkningar och kompetensutveckling av personal. Regeringen informerar om att en första rapport om maxtaxans konsekvenser och de övriga reformerna kommer att lämnas den 1 mars 2003. En lägesrapport lämnades under hösten 2002.

### *Motionerna*

Folkpartiet anser i motion 2001/02:Ub30 yrkande 11 att det är viktigt, speciellt när förskolan har ett större pedagogiskt ansvar än tidigare, att det är utbildad personal som har huvudansvaret för verksamheten i förskolan. Folkpartiets mål är att all personal med pedagogiskt ansvar inom förskolan skall vara högskoleutbildad, och det är därför viktigt att barnskötare som i dag arbetar inom förskolan ges möjlighet till vidareutbildning till förskollärare. Man menar också att det är viktigt både för barn och personal att det finns klara mål med verksamheten. Det bör vara två typer av mål. Den ena uppsättningen mål skall ange inriktningen på förskolans pedagogiska verksamhet och uttrycka en önskad kvalitetsutveckling. Den andra uppsättningen skall uttrycka vad varje barn skall ha uppnått när det lämnar förskolan. Att inte ha klart uppställda mål försvårar resultatuppföljningen av verksamheten.

Kristdemokraterna hävdar i motion 2001/02:Ub28 yrkande 2 att regeringens politik vad avser barnomsorgen har syftat till att sakta men säkert tränga ut familjedaghem, föräldrakooperativ och öppna förskolor och ersätta dem med förskolor. För Kristdemokraterna är förskolan inte den enda barnomsorgsformen utan man vill ha ett flexibelt system där föräldrarna själva kan välja vilken barnomsorgsform som passar barnets behov och familjens vardag. När det gäller frågor om kvalitet i förskolan menar Kristdemokraterna i 2001/02:Ub28 yrkande 3 att kvalitetsproblemen har förvärrats i förskolan. Barngrupperna har blivit större och personaltätheten är för låg, köerna har växt och maxtaxan har förvärrat den redan negativa utvecklingen. Det behövs ingen ytterligare utredning. Kristdemokraterna menar att barnomsorgspolitikerna måste öppna för större valfrihet för familjerna. Om det fanns ekonomiska möjligheter att gå ned i arbetstid eller på annat sätt själv ordna barnomsorgen tror Kristdemokraterna att trycket på förskolorna skulle minska, och därmed skulle kvaliteten kunna höjas.



Centerpartiet anser i motion 2001/02:Ub24 yrkande 3 att förskolans verksamhet måste kvalitetssäkras genom att man dimensionerar barngrupperna i förskolan utifrån både barnens och personalens perspektiv. Barngrupperna får inte vara större än att varje enskilt barn känner trygghet och får en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Samtidigt skall personalen känna att den utför sitt arbete på ett tillfredsställande sätt. Centerpartiet menar att regeringen bör ta itu med kvaliteten i förskolan i stället för att ge Skolverket ett nytt uppdrag.

#### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. Utskottet vill dock starkt understryka betydelsen av en hög kvalitet inom barnomsorgen. Kommunerna måste kunna erbjuda barn och föräldrar en barnomsorg som innebär trygghet och god omvårdnad samtidigt som det pedagogiska innehållet är väl anpassat för barnens ålder och utveckling. Barngruppernas storlek kan vara en viktig faktor, liksom personalens kompetens och de ekonomiska resurser som står till förfogande. Utskottet vill erinra om att de reformer som nyligen genomfördes inom barnomsorgen bör utvärderas innan några förändringar föreslås. För att en utvärdering skall vara meningsfull bör den inte heller göras alltför nära inpå reformens genomförande. Utskottet menar därför att det är rimligt att avvakta den granskning av barnomsorgens kvalitet som för närvarande pågår innan utskottet eventuellt uttalar sig i kvalitetsfrågor som rör barnomsorgen. Utskottet vill också peka på att regeringen i budgetpropositionen för 2003 informerar om att man kommer att ta initiativ till att en skyldighet att upprätta kvalitetsredovisning införs även för förskoleverksamhet och skolbarnomsorgen. Utskottet vill också erinra om den överenskommelse som föreligger mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som innebär att barngrupperna inom barnomsorgen skall minska. Avsikten är att kvaliteten på verksamheten därmed skall öka.

Utskottet erinrar om att det i 2 a kap. 3 § skollagen föreskrivs att det inom förskoleverksamheten skall finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. Utskottet framhåller vidare att det ankommer på kommunen att organisera verksamheten och anskaffa den kompetens som behövs för att målen i läroplanen skall kunna nås. Utskottet utgår ifrån att kommunerna satsar på välutbildad personal för att garantera hög professionalitet.

När det gäller målformuleringarna i läroplanen för förskolan (Lpfö 98) har liknande motionsyrkanden behandlats senast i betänkandet *Skolan, m.m.* (bet. 2001/02:UbU10). Utskottet menade då att avsikten med mål att uppnå när det gäller skolan är att målen skall kunna utvärderas och inga betyg eller omdömen skall utfärdas. Läroplanen skall enligt utskottets mening innehålla en typ av mål, nämligen mål att sträva mot för det enskilda barnets utveckling och lärande. När det slutligen gäller regleringen av de olika barnomsorgsformerna har Skollagskommittén behandlat denna fråga och utskottet menar att regeringens beredning av förslagen bör avvaktas.

## Flexibelt utbildningssystem

### Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att motionsyrkandena avseende förändringar i gymnasieskolan, förkunskaper till nationella program samt det individuella programmet avslås.

Jämför *reservationerna 30 (m), 31 (fp), 32 (m, fp, kd, c), 33 (fp), 34 (kd) och 35 (c)*.

### Regeringens skrivelse

Regeringen anser att eleverna måste ges den tid de behöver för att nå skolans mål. Beslut om särskilda stödinsatser i grundskolan och gymnasieskolan måste grundas på en individuell helhetsbedömning. Gymnasieskolan måste förnyas så att elever i behov av stöd skall kunna få det inom ordinarie gymnasieprogram. Elever som saknar behörighet till gymnasieskolans nationella program bör i första hand erbjudas en individuellt upplagd studieplan inom ramen för det gymnasieprogram de valt. Regeringen menar att flera kan stimuleras att delta i lärande genom att man underlättar övergångar, ökar samverkan samt ökar flexibiliteten inom utbildningssystemet. När det gäller grundskolan ger läroplanen och kursplanerna enligt regeringens uppfattning lärare och skolledning stor frihet att planera och lägga upp undervisningen för eleverna så att de får möjlighet att nå målen i läroplanen och kursplanerna. Avsikten med denna frihet är att ge maximala möjligheter till måluppfyllelse för varje elev. I vissa fall betyder detta att en elev kan behöva ytterligare ett år i grundskolan. Varje elevs behov måste uppmärksammas och så långt som möjligt mötas med individuella lösningar och varje elevs individuella situation ligga till grund för de beslut som fattas om stöd för eleven. Andra elever kan gå snabbare fram i sin inläring. Alla elever har rätt att få stöd och stimulans för maximal kunskapsutveckling. Målen i läroplanen och kursplanerna är så utformade att det knappast finns någon gräns för en elevs lärande under grundskoletiden. Mål att sträva mot innebär att alla elever skall få arbeta med intressanta uppgifter och stimulerande utmaningar.

När det gäller kärnkunskaper i gymnasieskolan slår regeringen fast att syftet med gymnasiereformen, nämligen att skapa en likvärdig gymnasieskola för alla, ligger fast. Regeringen ser därför allvarligt på att resultaten i kärnämnen varierar kraftigt mellan gymnasieskolans olika program. Regeringen avvisar alla tankar på att sänka kunskapskraven och att utsortera vissa elever till utbildningsvägar utan kärnämnen. Kärnämnen är en kunskapsbas som är nödvändig för att alla individer skall kunna ta del av den fortsatta och ständiga höjning av kompetenskraven som företag eller arbetsplatser måste göra för att inte halka efter i utvecklingen. Regeringen avvisar med bestämdhet alla tankar på att sänka kunskapskraven och att utsortera vissa elever till utbildningsvägar utan kärnämnen.

Regeringen menar att det förhållandet att det individuella programmet på gymnasieskolan omfattar nästan 15 % av gymnasieskolans förstaårselever aktualiserar frågan hur gymnasieskolan skall utformas för att bättre möta eleverna från grundskolan. Regeringen understryker vikten av en koppling mellan det individuella programmet och de nationella programmen. Avsikten med det individuella programmet och behörighetskraven har inte varit att eleverna skall hindras från att ta del av de nationella programmens kursutbud. Regeringen menar att det finns behov av systemförändringar i gymnasieskolan. Behörighetskraven skall enligt regeringen ligga fast, men de bör i första hand användas som utgångspunkt för vad som behöver kompletteras och inte användas för att utestänga elever från kurser som de egentligen har kapacitet att klara. Har eleven en intresseinriktning men saknar godkänt i något eller några av de behörighetsgivande ämnena, bör skolan med utgångspunkt i elevens skriftliga omdömen från grundskolan göra en helhetsbedömning och i dialog med eleven lägga upp en individuell studieplan inom ramen för den sökta studievägen. I praktiken innebär detta att det individuella programmet kan avskaffas i sin nuvarande form. Detta kräver att gymnasieskolans reguljära utbildningsvägar i större utsträckning utvecklar ett elevorienterat förhållnings- och arbetssätt. För vissa grupper kommer det dock även i framtiden att behövas särskilda individuella insatser. Gymnasiekommittén 2000 skall redovisa sina förslag senast den 16 december 2002. Efter sedvanlig beredning, beslut och förberedelse för en ny organisation av gymnasieskolan torde förändringarna kunna komma att införas år 2005 eller 2006. Regeringen anser emellertid att frågan om rätten att följa undervisningen på ett nationellt program, samtidigt som bristerna i behörighetsavseende avhjälpas, är så central att åtgärder måste vidtas redan nu. Regeringen avser därför att återkomma till riksdagen med lagförslag i denna fråga.

#### *Motionerna*

Moderaterna menar i motion 2001/02:Ub27 i denna del att det finns anledning till **förändringar i gymnasieskolan** då gymnasieskolan brottas med många problem; många elever hoppar av eller misslyckas med sina studier. Orsakerna till att eleverna misslyckas är enligt Moderaterna bl.a. att många elever saknar tillräckliga förkunskaper för att bli antagna vid ett nationellt program medan andra börjar på ett nationellt program men inte klarar studietakten. Moderaterna menar att problemen borde lösas redan i grundskolan. För de elever där det ändå inte varit möjligt krävs särskilda insatser. Att som regeringen förutsätta att de inom ramen för övriga studieprogram på gymnasiet skall kunna få det stöd och den komplettering de behöver är naivt eller cyniskt. Moderaterna anser också att en gymnasieexamen bör införas. En sådan skall förutsätta kunskaper och förmåga som alla elever med gediget studiearbete skall ha rimliga möjligheter att kunna nå. En obligatorisk gymnasieexamination kan enligt Moderaterna bidra till bättre studieresultat samt till nationella och rättvisa kunskapsjämförelser.

Folkpartiet menar i motion 2001/02:Ub30 yrkande 1 att skolstarten kan variera utifrån barnens mognad. Det skall inte vara tiden utan målen som styr skolgången. Om en elev når grundskolans mål skall han eller hon kunna gå över till gymnasiet även om det inte har gått nio år, och eleven skall även kunna ges ett extra år om föräldrarna och skolan bedömer att det är det bästa för hans eller hennes utveckling. Folkpartiet menar också att det i högre utsträckning än i dag skall vara möjligt att organisera undervisningen så att varje elev kan läsa i en takt som passar hans eller hennes individuella förutsättningar. Vidare skall möjligheten till "särskild kurs" återinföras i engelska och matematik. Folkpartiet menar vidare i motionen, yrkande 5, att gymnasiebetygen vid antagningen skall viktas efter vilken betydelse de har för den sökta högskoleutbildningen. De elever som väljer språk borde uppmuntras genom att språkämnen viktas tyngre vid antagningen till högskolan.

Folkpartiet anser att *förkunskaperna till gymnasieskolans nationella program* bör bibehållas (mot. 2001/02:Ub30 yrkande 3) och att det individuella programmet bör läggas ned och dess resurser föras över till grundskolan. Grundskolan måste ha det fulla ansvaret för att bibringa eleverna baskunskaperna. I motionerna 2002/03:Ub229 yrkande 3 och 2002/03:Ub244 yrkande 1 yrkar Folkpartiet, förutom att det *individuella programmet* skall läggas ned, att godkända betyg i svenska (svenska som andraspråk), engelska eller matematik skall vara standardkrav för att få börja i gymnasieskolan. Grundskolan måste ha det fulla ansvaret för att eleverna får baskunskaperna. Grundskolan måste också bli mer flexibel och ge varje elev den tid hon eller han behöver för att nå målen. Skollagen bör skärpas i detta avseende så att alla elever som inte har nått målen uttryckligen har rätt till undervisning i grundskolans regi även efter skolpliktens upphörande. Folkpartiet anser också att resurserna för det individuella programmet bör föras över till grundskolan men att elever med svårigheter skall ges stöd också i gymnasieskolan (mot. 2002/03:Ub244 yrkande 4). Gymnasieskolan skall även i framtiden ges resurser och möjligheter att hjälpa elever med inlärningsvårigheter. Bara i speciella fall, t.ex. för elever med utländsk bakgrund som inte tidigare undervisats i engelska, skall det vara möjligt att anordna en anpassad gymnasieutbildning (mot. 2002/03:Ub244 yrkande 2).

Kristdemokraterna menar i motion 2001/02:Ub28 yrkande 5 att ett godkänt betyg är nödvändigt för att klara gymnasiestudierna. Att låta alla börja nationella program kommer enbart att innebära en utslagning av de elever som ligger efter redan från början. I motion 2002/03:Ub444 yrkande 11 framhåller Kristdemokraterna att de är positiva till att kommunerna fått möjlighet att utveckla det individuella programmet efter hur situationen i kommunen ser ut. Man menar dock att eftersom det är en stor andel av eleverna som går på det individuella programmet är det viktigt att kvaliteten på programmet ses över.

Centerpartiet anser i motion 2001/02:Ub24 yrkande 2 att förkunskapskraven till gymnasiet bör finnas kvar. Att ta bort förkunskapskraven innebär en sänkning av ambitionsnivån. I stället skall grundskolans problem lösas inom grundskolan och inte lastas över på gymnasieskolan.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena i huvudsak med hänvisning till att frågan om en ny gymnasieskola är under utredning. Gymnasiekommitténs betänkande *Åtta vägar till kunskap* behandlar flertalet av förslagen i de motionsyrkanden som refereras ovan. Utskottet vill instämma i de principer som regeringen har framfört i utvecklingsplanen. En sådan princip är att eleverna måste kunna få stöd i sina studier inom ordinarie gymnasieprogram. En annan sådan princip är att behörighetskraven till gymnasieskolan skall ligga fast, men att elever skall kunna erbjudas en individuell studieplan för att inhämta de kunskaper han eller hon saknar. Utskottet menar dock samtidigt att det självfallet är viktigt att de elever som behöver extra stöd redan i grundskolan också får det. Det är grundskolans skyldighet att erbjuda eleverna stöd så att de kan uppnå kunskapsmålen.

Utskottet vill också peka på det förslag som arbetats fram inom Utbildningsdepartementet och som behandlar rätten för alla elever att följa undervisningen på nationella program. Förslaget bereds för närvarande inom departementet.

Utskottet vill, liksom tidigare i betänkandet, understryka att alla elever inte når målen för skolan samtidigt och på samma sätt. Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov, något som framgår både av skollagen (1 kap. 2 §) och läroplanen (Lpo 94). En del elever kan behöva extra tid i grundskolan, vilket är möjligt enligt gällande bestämmelser (4 kap. 10 § skollagen). I skollagen anges som huvudregel att skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det kalenderår eleven fyller 16 år (3 kap. 10 § första stycket). Skolplikten kan dock upphöra dessförinnan om eleven tillfredsställande slutfört högsta årskursen i grundskolan eller visat sig ha motsvarande kunskaper vid en särskild prövning. I fråga om elever som når målen snabbare än andra elever vill utskottet framhålla att målen att sträva mot i läroplanen är utformade så att det finns utrymme för alla elever att utvecklas inom grundskolans ramar.

## Samverkan mellan utbildning och arbetsliv

### **Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena angående samverkan mellan utbildning och arbetsliv.

Jämför *reservationerna 36 (m), 37 (fp) och 38 (kd)*.

### *Regeringens skrivelse*

Regeringen anser att alla elever i gymnasieskolan bör få insikt i arbetslivets förutsättningar och uppgifter genom egna erfarenheter. Kvaliteten i yrkesutbildningen bör stärkas genom att dagens arbetsplatsförlagda utbildning (APU) utvecklas till ett mer organiserat lärande i arbetslivet (LIA). Utlandsförlagda

praktik- och utbildningsinslag inom gymnasieskolan bör stimuleras, och nya samarbetsformer med arbetslivet behöver utvecklas.

Regeringen framhåller vidare att den grundläggande yrkesutbildningen på gymnasial nivå tillsammans med högskolan och annan eftergymnasial utbildning bidrar till att trygga näringslivets och den offentliga sektorns rekrytering av arbetskraft och att uppnå ett konkurrenskraftigt svenskt näringsliv. Vidare menar man att yrkesutbildningen måste bli ett viktigt utvecklingsområde vid genomförandet av den nya gymnasieskola som kommer att följa av Gymnasiekommitténs förslag. Det handlar om att förstärka och förnya utbildningen i kärnämnen, men även att vara så nära arbetslivets utveckling att man ständigt kan aktualisera och förnya innehållet i karaktärsämnena så att de motsvarar det moderna arbetslivets behov och krav.

Regeringen anser också att en bestämmelse i skollagen bör införas som anger att gymnasieskolorna skall samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet.

Regeringen informerar vidare om att man avser att ta initiativ till en särskild yrkesutbildningsdelegation med personer från näringsliv, fackliga organisationer och offentlig verksamhet. Delegationen skall tillsammans med berörda myndigheter ansvara för att finna nya former för samverkan mellan gymnasieskolans yrkesutbildningar och arbetslivet. Delegationen skall identifiera ett antal strategiska utvecklingsområden som påtagligt kan bidra till att de närmaste åren höja yrkesutbildningarnas popularitet och kvalitet.

### *Motionerna*

Moderaterna menar i motion 2001/02:Ub27 i denna del att skolan måste öppna sig mer för samarbete och kontakter med andra verksamheter, inte minst arbetslivet. En modern och verklighetsanpassad utbildning kräver dock konkret samverkan i det dagliga arbetet och frimodighet för olika samverkansformer och åstadkoms inte enligt Moderaterna genom delegationer. Moderaterna vill också ta bort hindren för undervisning på entreprenad. Om det främjar undervisningen bör alla ämnen kunna läggas ut på entreprenad.

Folkpartiet menar i motion 2001/02:Ub30 yrkande 2 att elever skall kunna få en mer specialiserad yrkesutbildning av god kvalitet. Gymnasieskolan har enligt Folkpartiet blivit för teoretisk och fungerar som en utslagningsmaskin för fyra av tio elever. Vissa kärnämnen skall alla läsa, men de skall variera med programmets inriktning. De som är intresserade av hantverksyrken skall kunna gå en lärlingsutbildning där en stor del av utbildningen förläggs till arbetsplatsen. Lärlingsutbildningarna skall utvecklas i nära samarbete med branschorganisationerna. Elever som vill direkt till högskolan skall kunna gå studieförberedande program där de får fördjupa sig ordentligt i de ämnen de väljer.

Kristdemokraterna pekar i motion 2001/02:Ub28 yrkande 6 på att man under längre tid har understrukt vikten av arbetsplatsförlagd utbildning i gymnasieskolan. I regeringens skrivelse omnämns dock inte det problem som många skolor har att ordna arbetsplatser som kan ta emot eleverna. Många

företag saknar möjligheter att helt utan ersättning ta emot praktikanter från gymnasieskolan. Det är många elever som inte får så mycket arbetsplatsför-lagd utbildning som kursplanen föreskriver, och detta måste lösas innan denna utbildning ökar ytterligare.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena med hänvisning till att en ny gymnasieskola är under beredning. Gymnasiekommitténs betän-kande *Åtta vägar till kunskap* behandlar flertalet av förslagen i de motionsyr-kanden som refereras ovan. Frågan om entreprenad har behandlats av Skoll-lagskommittén i betänkandet *Skollag för kvalitet och likvärdighet*. Utskottet delar regeringens uppfattning i utvecklingsplanen att en ytterligare utveckling av yrkesutbildningen på gymnasial nivå är nödvändig. Undervisning i arbets-livet utgör en viktig del i gymnasieskolans yrkesutbildningar. Utskottet väl-kommar regeringens initiativ att skapa en yrkesutbildningsdelegation som stöd för att utveckla nya samarbetsformer med arbetslivet.

## Eftergymnasiala yrkesutbildningar

### **Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena angående yrkesskola och kvalificerad yrkesutbildning.

Jämför *reservationerna 39 (fp), 40 (kd) och 41 (kd)*.

### *Regeringens skrivelse*

Regeringen anser att rekryteringen till olika eftergymnasiala yrkesutbildning-ar måste öka om Sverige skall fortsätta att utvecklas som kunskapsnation. Den eftergymnasiala yrkesutbildningen är en väsentlig del i det livslånga lärandet. Regeringens mål är att 50 % av en årskull skall ha börjat studera på högskolan vid 25 års ålder. För dem som av olika skäl dock inte ser längre högskolestudier som ett omedelbart alternativ skall andra eftergymnasiala utbildningsmöjligheter finnas.

Regeringen pekar på det värdefulla i att den kvalificerade yrkesutbildning-en (KY) blivit en egen utbildningsform. Mångfalden av anordnare, flexibiliteten och den starka kopplingen till arbetslivet är utmärkande för KY. Utbudet av utbildningar liksom innehållet i dem styrs av arbetslivets uttalade behov och dess aktiva deltagande vid utformning, finansiering och genomförande. Av dem som gått en KY har 85 % arbete eller eget företag inom sex månader och ytterligare 10 % studerar.

Regeringen avser vidare att inrätta en yrkeshögskoleexamen. En sådan ex-amen ger universitet och högskolor nya möjligheter att inom sina befintliga ramar vidareutveckla utbudet av yrkesutbildning.

### *Motionerna*

Folkpartiet anser i motion 2001/02:Ub30 yrkande 15 att statusen hos den kvalificerade yrkesutbildningen bör höjas och menar att en högre *yrkesskola* borde inrättas. Vid dessa yrkeshögskolor skulle det vara möjligt att skaffa sig en gedigen yrkesutbildning som inte har en direkt koppling till akademisk forskning. Detta är enligt Folkpartiet en utbildningsform som både näringslivet och många studerande efterfrågar.

Kristdemokraterna menar i motion 2001/02:Ub28 yrkande 7 att hela utbildningssystemet blir alltmer teoretiserat och anser att de praktiska ämnena måste få ett större utrymme i skolan, ända från grundskolan upp till högskolan. Många elever har ett stort praktiskt intresse, och det bör stimuleras och inte hämmas i skolan. En yrkeshögskola bör inrättas som är parallell med den akademiska högskolan. Här skall alla olika utbildningsvägar inrymmas. På så sätt skapas kvalificerade utbildningsvägar för alla ungdomar. Yrkeshögskolan blir en naturlig följd på gymnasieskolans yrkesinriktade program och kan lösa rekryteringsproblemen för de många bristyrken som finns i dag.

I motion 2001/02:Ub29 yrkande 2 (fp) pekar motionären på att det finns kommuner som förberett utbildningar inom den *kvalificerade yrkesutbildningen* men sedan tvingats skjuta upp dem utan besked om när kursen kan starta. Motionären menar att detta kan bero på det för snålt tilltagna elevplatsutrymmet men också på en tydlig favorisering av storstadsområdena. Motionären begär ett tillkännagivande om att en utredning säkrar möjligheterna för beredda kommuner som planerat KY-utbildningen att denna kan fullföljas och ges utrymme i det regionala utbildningsutbudet.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. Utskottet menar att den kvalificerade yrkesutbildning som infördes 2002 fungerar väl och uppvisar goda resultat. Det finns enligt utskottets uppfattning ingen anledning att införa någon annan form för den eftergymnasiala yrkesutbildningen. Den kvalificerade yrkesutbildningen är fortfarande under uppbyggnad, och regeringen gör bedömningen i budgetbetänkandet för 2003 (bet. 2002/03:UbU1) att nya utbildningar kommer att kunna startas under 2003. Det är dock viktigt att utbildningen håller en hög kvalitet och att endast utbildningar godkänns som uppfyller de krav som skall ställas på en kvalificerad utbildning. En ansökan om att starta en utbildning kan således inte beviljas utan noggrann prövning. Utskottet vill också erinra om att en yrkeshögskoleexamen införs från den 1 mars 2003 (SFS 1993:100, ändrad 2002:1107).



## Läraren i arbetet för kvalitet och måluppfyllelse

### Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena avseende metoder för att öka tillgången på lärare.

Jämför *reservationerna 42 (m), 43 (fp) och 44 (c)*.

### *Regeringens skrivelse*

Regeringen framhåller att utbildade, kunniga och engagerade lärare är en förutsättning för bra undervisning och övrig verksamhet i skolan och för att utbildningsmålen skall kunna förverkligas. Lärarnas insatser är avgörande för kvaliteten i skolan och för skolans utveckling. Lärarutbildningen är viktig och ett uttryck för regeringens målsättning att alla lärare skall ha en bra grundläggande utbildning och vara behöriga till läraryrket. Den nya lärarutbildningen ger en god ämnesmässig och tematisk kompetens, didaktiska kunskaper samt möjlighet att utnyttja forskning och andra utvecklingsinsatser i lärarutbildningen och för de verksamma lärarna. Ett syfte med den nya lärarutbildningen är också att stimulera nya grupper att söka sig till läraryrket genom att utnyttja de valmöjligheter och den flexibilitet som finns i systemet. Olika vägar prövas för att rekrytera lärare till områden där det råder särskild brist. Regeringen pekar också på att genom beslutet om de särskilda lärarutbildningarna (SÅL) får ett stort antal lärare möjlighet att komplettera sin utbildning och erhålla en fullständig lärarexamen. SÅL-utbildningarna vänder sig till både obehöriga lärare som är verksamma i skolan och till personer från andra arbetsmarknadssektorer, som har studerat på högskolan och är intresserade av att komplettera sin utbildning till lärarexamen.

Regeringen anser att lärarna måste få möjlighet till kontinuerlig, professionell kompetensutveckling och att pröva nya arbetssätt och arbetsformer. Lärare måste få utvecklas genom att växla arbetsuppgifter, avancera och byta inriktning. Regeringen informerar om arbetet med skolutvärderingsprojektet *Attraktiv skola* som sedan 1998 drivs av Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Svenska Kommunförbundet, Utbildningsdepartementet och Skolverket i samverkan. Ett viktigt mål för projektet är att utveckla karriärtjänster för lärare. Regeringen anser dock att det finns behov av att ytterligare främja möjligheterna till karriärutveckling för lärare.

### *Motionerna*

Moderaterna menar i motion 2001/02:Ub27 i denna del att det för att göra läraryrket attraktivt och för att klara tillgången på duktiga lärare behövs ett nytt tänkande i den offentliga skolmiljön. Det behövs en bättre arbetsmiljö, stimulerande chefer och plats för idéer och kreativitet. Lönefrågor är viktiga men trivsel och möjlighet till utveckling, både inom kollegiet och gentemot eleverna, är nog så viktigt. Det gäller också enligt Moderaterna att ta vara på de lärare som finns, att ta hand om de nyutexaminerade, att finna nya vägar

till kompetent personal, om lärarbehovet skall klaras. Ett sådant sätt är att lägga ut undervisning på entreprenad. Moderaterna menar att reglerna för såväl kommunala skolor som fristående måste ge skolorna ökade möjligheter att använda specifik kompetens exempelvis genom undervisning på entreprenad. Det pedagogiska ledningsansvaret är dock alltid skolans.

Folkpartiet anser i motion 2001/02:Ub30 yrkande 10 att läraryrket har tillåtits sjunka alldeles för mycket i status under de senaste decennierna. För att höja läraryrkets attraktionskraft och status är det nödvändigt att vidta åtgärder, såsom fler karriärvägar, högre löner, utvecklings- och utbildningsmöjligheter, fler lektorat och införandet av en lärarlegitimation.

Centerpartiet vill i enlighet med motion 2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del se fler lärare och andra vuxna i skolan. Man menar att resurserna måste öka liksom lärarnas inflytande. Lärarna skall vara med och bestämma hur resurser skall fördelas och hur arbetstiden skall utnyttjas. Vidare menar Centerpartiet att det bör inrättas bättre karriär- och utvecklingsmöjligheter samt införas lärarcertifikat. I motion 2002/03:Ub336 yrkande 1 i denna del anser Centerpartiet att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om hur regeringen vill komma till rätta med lärarbristen.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. Utskottet delar den uppfattning om lärarnas stora betydelse som kommer till uttryck i utvecklingsplanen såsom att lärarnas insatser är avgörande för kvaliteten i skolan och för skolans utveckling. När det gäller behovet av fler välutbildade lärare noterar utskottet att olika åtgärder för att förbättra tillgången har vidtagits. Utskottet vill också framhålla de insatser som gjorts för att öka antalet lärare, dels genom den nya lärarutbildningen, dels genom de särskilda satsningar som också omnämns i regeringens utvecklingsplan. Självfallet är det viktigt att förhållandena för de lärare som nu verkar i skolan förbättras. Utskottet noterar även här att regeringen i utvecklingsplanen presenterar ett antal åtgärder såsom möjlighet till kompetensutveckling och nya arbetssätt. Det är också viktigt med en god arbetsmiljö och en hög status för yrket. Det är dock huvudmannens uppgift att ansvara för dessa frågor. Vidare har skolledaren ett ansvar för organiseringen av arbetet.

Vad gäller entreprenad har Skollagskommittén i betänkandet *Skollag för kvalitet och likvärdighet* föreslagit att denna fråga skall bli föremål för en särskild utredning. Utskottet menar att regeringens beredning av förslaget bör avvaktas.

## Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

### 1. Skolans uppdrag och uppgifter (punkt 1) – m

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2001/02:Ub27 i denna del,

2002/03:Ub203 yrkande 1,

2002/03:Ub209 yrkandena 1 och 2,

2002/03:Ub281,

2002/03:Ub298 yrkande 1,

2002/03:Ub410 yrkande 5 samt

2002/03:Sf332 yrkande 10

samt avslår motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del,

2001/02:Ub28 yrkande 1,

2001/02:Ub30 yrkande 8,

2002/03:Ub203 yrkande 2,

2002/03:Ub336 yrkandena 1 i denna del och 2 samt

2002/03:Sf226 yrkande 19.

#### *Ställningstagande*

För oss moderater är alla barns och ungdomars rätt till en god utbildning utgångspunkten. Rapporter om brister i den svenska skolan visar att dagens skolpolitik inte erbjuder vad som utlovas. Tvärtom går utvecklingen i flera avseenden åt fel håll. Verkligheten visar att fler och fler elever lämnar den obligatoriska skolan utan de kunskaper utbildningen borde ha gett. Andelen elever som går ut grundskolan utan betyg i ett eller flera ämnen har ökat till 25,7 % 2001 från 24,3 % 2000, 22,7 % 1999 och 20,4 % 1998. Men det är inte bara när det gäller kunskapsmålen problemen har förvärrats. Många barn och ungdomar mår dåligt i skolan. Var tredje elev uppgav år 2000 att de var stressade. 14 % av eleverna uppger att mobbning är ett problem på deras skola. 4 % upplevde sig mobbade. 1997 var motsvarande siffra 2 %. Moderaterna menar att skolan i Sverige befinner sig i kris. Allt färre elever klarar grundskolans krav. Det leder i sin tur till att färre elever börjar och fullföljer

gymnasiets nationella program. Moderaterna menar att mycket talar för att skolans monopolistiska organisation, som främst tar sig uttryck i bristande valfrihet, en tilltagande kravlöshet och stark politisk styrning, är grunden till flera av problemen. Moderaterna vill utveckla skolan till en skola för individen där varje elevs förutsättningar, anlag och intressen tas till vara. Alla skolor skall vara fria självständiga skolor där skattepengarna går från staten direkt till den skola eleverna väljer.

Moderaterna menar att alla barn har rätt till en likvärdig utbildning av hög kvalitet och framhåller att en skola som inte erkänner att elever är olika och behöver olika stöd och stimulans blir en utslagningsskola där bara de starkaste klarar sig. Moderaterna pekar på att det för att varje elev skall kunna nå målen för grundskolan krävs större öppenhet för nya lösningar, modeller och pedagogiker. Det kräver att den enskilde eleven med sina speciella förutsättningar, intressen och behov respekteras och att hans eller hennes arbete i skolan värderas så högt att det följs upp, utvärderas och får ligga till grund för elevens fortsatta arbete.

Gemenskap förutsätter att alla elever respekteras. Hänsyn till elever som individer handlar om respekt för människan och en seriös vilja att ge var och en den bästa utbildningen. Moderaterna menar att skolan skall och måste bry sig om varje barns utveckling under hela skoltiden, och skolans insatser måste kunna varieras så att de passar varje barns speciella situation och utgångspunkt. Ingen elev skall behöva lämna grundskolan utan erforderliga kunskaper. Bristande kunskaper ger konsekvenser senare i livet. En individuell kunskapsrätt bör införas. Vi menar också att lärare och skolledning bör ges frihet att forma skolans vardag inom de ramar som riksdagen slagit fast. Det är lärare och skolledare som är experter på att undervisa.

Vi vill också understryka att god utbildning är en central del i en fungerande välfärdspolitik. Genom god utbildning får människor möjlighet att växa, utvecklas och bli allt det de kan bli. Sambandet mellan låg utbildning och hög risk för arbetslöshet är tydligt. Tillgång till god utbildning borde vara en grundläggande rättighet för alla svenska barn och ungdomar. Alla skall erbjudas möjligheten till en individuellt anpassad utbildning, rik på stöd när man behöver extra hjälp och rik på utvecklingsmöjligheter för dem som vill gå snabbare fram. Alla skolor måste åter sätta kunskaperna i fokus för verksamheten. Alltför länge har kunskaperna tvingats förenas med så mycket annat att de i praktiken hamnat i bakvattnet. När kunskapsmål blir det avgörande måste skolan också lära elever att visa respekt för varandra. Om alla elever skall få tillräckliga kunskaper måste detta också innebära att kunskapsmålen avgör hur länge eleven skall gå i grundskolan. I stället för att skicka ut elever utan betyg i ett eller flera ämnen måste grundskolan ha ett åtagande att följa eleven till dess att eleven uppnått målen för skolgången. Vi måste därför vara öppna för att vissa elever kommer snabbare fram genom grundskolan medan andra ges möjlighet att ta längre tid på sig. Skolan bör sätta elevens kunskaper och utveckling i centrum, inte skoltiden.

## 2. Skolans uppdrag och uppgifter (punkt 1) – fp

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2001/02:Ub30 yrkande 8 och

2002/03:Sf226 yrkande 19

samt avslår motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del,

2001/02:Ub27 i denna del,

2001/02:Ub28 yrkande 1,

2002/03:Ub203 yrkandena 1 och 2,

2002/03:Ub209 yrkandena 1 och 2,

2002/03:Ub281,

2002/03:Ub298 yrkande 1,

2002/03:Ub336 yrkandena 1 i denna del och 2,

2002/03:Ub410 yrkande 5 samt

2002/03:Sf332 yrkande 10.

### *Ställningstagande*

Möjligheten att välja skola är ett av de grundläggande fundamenten i den liberala skolpolitiken. Att förhindra mångfalden och den enskildes val är att försvara ett synsätt där man anser att politiker vet vad som är rätt för de svenska medborgarna. Friskolorna spelar en viktig roll för att öka mångfalden i skolsystemet. Friskolorna har också en viktig funktion att fylla som alternativ och konkurrenser till de kommunala skolorna.

Vi vill också peka på att studier visar att skolan i Sverige brister när det gäller att vara tydlig och berätta vilka krav och förväntningar det finns på eleverna. Resultatet blir att eleverna inte känner sig delaktiga och saknar kunskap om vad som krävs av dem. Vi har en skola där betygen sätts sent. Det tror vi i Folkpartiet är en viktig anledning till att det ofta är först år 8 eller 9 som informationen kommer om att eleverna har svårt att nå målen. Ju senare informationen kommer, desto senare kan man sätta in det stöd som behövs. Tydliga mål och utvärderingar, extra tid för de elever som behöver det samt fokus på svenska, matematik och engelska kan skapa en skola där alla kan lyckas.

### 3. Skolans uppdrag och uppgifter (punkt 1) – kd

av Inger Davidson (kd) och Torsten Lindström (kd).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub28 yrkande 1

samt avslår motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del,

2001/02:Ub27 i denna del,

2001/02:Ub30 yrkande 8,

2002/03:Ub203 yrkandena 1 och 2,

2002/03:Ub209 yrkandena 1 och 2,

2002/03:Ub281,

2002/03:Ub298 yrkande 1,

2002/03:Ub336 yrkandena 1 i denna del och 2,

2002/03:Ub410 yrkande 5,

2002/03:Sf226 yrkande 19 samt

2002/03:Sf332 yrkande 10.

#### *Ställningstagande*

Kristdemokraterna vill ha en jämlik skola där alla elevers behov uppmärksammas och alla elever får möjlighet att utvecklas efter sin förmåga. Socialdemokraternas skola är dock ingen jämlik skola. I deras skola skall alla elever lära sig samma saker, på lika lång tid och ofta på samma sätt. Vi tror inte att det vare sig är möjligt eller lämpligt. Alla elever har särskilda förmågor och brister och att tvinga alla till samma resultat innebär att många elever slås ut. I Socialdemokraternas skola blir jämlikhet likriktning och den totala integrationen leder till segregation och utslagning. Det är inte en skola som Kristdemokraterna kan acceptera.

Kristdemokraterna vill framhålla att det finns många väl fungerande skolor i Sverige, men också att det finns alltför många som inte håller måttet och som inte ger elever den utbildning de har rätt till. Detta är oacceptabelt. Varje barn har både rättighet och skyldighet att ta del av undervisningen. Målsättningen är att alla under grundskoletiden skall få nödvändig livskunskap, de grundläggande kunskaper som krävs för att orientera sig i samhället. Målet uppfylls tyvärr inte i dag; 25,7 % av eleverna som slutade grundskolan våren 2001 hade då inte nått målen i ett eller flera ämnen.

#### 4. Skolans uppdrag och uppgifter (punkt 1) – c

av Sofia Larsen (c).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del samt

2002/03:Ub336 yrkandena 1 i denna del och 2

samt avslår motionerna

2001/02:Ub27 i denna del,

2001/02:Ub28 yrkande 1,

2001/02:Ub30 yrkande 8,

2002/03:Ub203 yrkandena 1 och 2,

2002/03:Ub209 yrkandena 1 och 2,

2002/03:Ub281,

2002/03:Ub298 yrkande 1,

2002/03:Ub410 yrkande 5,

2002/03:Sf226 yrkande 19 samt

2002/03:Sf332 yrkande 10.

##### *Ställningstagande*

Centerpartiet menar att den goda skolan bara kan formas lokalt på varje skola. Jag vill ge skolan förutsättningar både i form av resurser och ökat självstyre i skolan där lärare, elever och föräldrar tar ansvaret för att skapa bra lärmiljöer. Det förenas med höga krav på resultat och tydliga åtgärder i de skolor som inte når målen. Skolan måste fokusera på sin huvuduppgift – att ge kunskaper – i mycket högre grad än i dag. Alla elever skall ha goda kunskaper i svenska, engelska och matematik när de lämnar grundskolan. Skolans huvuduppgift är att sätta till de resurser som krävs för att alla elever skall kunna lämna grundskolan med godkända kunskaper.

Centerpartiet menar också att elevens rätt till kunskap inte handlar om att gå nio år i grundskolan utan om att eleverna skall ha verklig rätt till kunskap. Grundskolan måste ha ett åtagande att följa eleven till dess att eleven uppnått målen för grundskolan. Vi måste vara öppna för att vissa elever kommer att gå snabbare fram medan andra ges möjlighet att ta längre tid på sig. Det måste klargöras att kommunen och skolan har ett åtagande som inte är avklarad förrän eleven uppnår kunskapsmålen för grundskolan. Jag vill att skollagen skrivs om med utgångspunkt att en individuell kunskapsrätt skall införas.

## 5. Styrningen av skolan (punkt 2) – m

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2001/02:Ub27 i denna del,

2002/03:Ub1 yrkande 5,

2002/03:Ub204 yrkandena 1 och 2,

2002/03:Ub410 yrkande 8 och

2002/03:Sf332 yrkandena 11 och 18

samt avslår

punkt 1 i Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3

och motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del,

2002/03:Ub336 yrkande 1 i denna del,

2002/03:Ub417 yrkande 19 samt

2002/03:N302 yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Vi vill peka på att barn och ungdomar enligt skollagen skall ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet. Utbildningen skall vara likvärdig varhelst den anordnas i landet. Ett decentraliserat skolväsende med många skolor, rätt och möjlighet för elever och föräldrar att välja skola och stor frihet för skolornas professionella att utforma utbildningen har de bästa förutsättningarna att nå högt ställda mål. För den enskilde eleven, föräldrarna och lärarna är det viktigt att den enskildes kunskapsutveckling kontinuerligt följs upp, utvärderas och redovisas under hela skoltiden. Staten har ansvar för att tillförsäkra eleverna detta. En likvärdig skola av hög kvalitet över hela landet är ett nationellt mål, och staten måste följa upp hur skolorna lever upp till målen. Det behövs tydliga regler för att säkra uppföljningen av varje elevs kunskaper och regler om rätt till hjälp när det behövs. Till stöd för skolornas eget utvärderingsarbete behövs nationella prov. De ger också möjligheter till jämförelser och kvalitetssäkring av utbildningens kvalitet i hela landet. Vi förordar att elevernas läs-, skriv- och räknefärdigheter prövas vid ett första tillfälle år 3. Resultatet skall ligga till grund för bedömning av vilka stödinsatser som behövs. Vi överväger att koppla en rätt för elever att få extra stöd när det gäller de grundläggande färdigheterna till detta prov. Vi anser också att nationella betyg skall ges vid ett första tillfälle år 6. Stegen i betygsskalan måste bli fler för att betygen skall fungera som pedagogiskt verktyg.

Moderaterna anser vidare att de olika förutsättningar som Sveriges kommuner uppvisar har lett till oacceptabla olikheter för elever enbart beroende på vilken hemort de har. Andelen elever som går ur skolan utan fullständiga betyg i landets kommunala skolor varierar både mellan kommuner och mellan



kommunernas respektive skolor. Bland annat därför är det viktigt att alla fritt skall kunna välja den skola vars profil passar dem bäst och ha makten att välja bort dåliga skolor. Närhetsprincipen får inte vara allenarådande för skolans rekrytering.

Statens specialdestinerade bidrag påverkar kommunernas möjlighet att själva leda och styra sin verksamhet. Vi menar att en analys av kommunernas möjligheter att fullgöra sitt uppdrag som skolans finansiär bör göras. Lärare och rektorer bör ges större möjlighet att styra skolan och välja dess inriktning och profilering. Ansvar och möjligheten att fatta beslut måste flyttas till skolorna där skolledning och lärare, tillsammans med barn och föräldrar, kan forma verksamheten. För att åstadkomma detta måste kommunfullmäktige, barn- och ungdomsnämnder, kommundelsnämnder och politiskt frammanade brukarstyrelser lyftas bort från styrning av skolan. Riksdagen skall lägga fast nationella riktlinjer och mål för skolans verksamhet. Det skall finnas en nationell målbaserad läroplan men hur målen nås skall avgöras av respektive skola. Skolorna måste frigöras från politiken, göras till självständiga enheter med fullt ansvar för verksamhetens utveckling och fulla beslutsmöjligheter över skolans angelägenheter placerade hos skolans medarbetare och ledning. Det politiska inflytandet över skolans verksamhet måste avgränsas och förtydligas.

## 6. Styrningen av skolan (punkt 2) – kd

av Inger Davidson (kd) och Torsten Lindström (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2002/03:Ub417 yrkande 19

samt avslår

punkt 1 i Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3

och motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del,

2001/02:Ub27 i denna del,

2002/03:Ub1 yrkande 5,

2002/03:Ub204 yrkandena 1 och 2,

2002/03:Ub336 yrkande 1 i denna del,

2002/03:Ub410 yrkande 8,

2002/03:Sf332 yrkandena 11 och 18 samt

2002/03:N302 yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Kristdemokraterna anser att intentionerna med kommunaliseringen av skolan ännu inte har förverkligats fullt ut. Både roll- och ansvarsfördelning måste bli tydligare. De kommunala skolorna måste få större frihet att besluta om sina

egna angelägenheter. Vi vill att varje skola skall ha en styrelse som leds av rektor och med representanter för personal, elever och föräldrar. Även andra intressenter som representanter för näringsliv från orten, elever som tidigare gått på skolan eller släktingar som mor- eller farföräldrar kan förekomma. Att föräldrar kan vara i majoritet är en möjlig konstruktion. Styrelsens uppgift skall vara att arbeta för skolans bästa. Rektor och styrelsen är utifrån den ekonomiska ram och de mål som är uppsatta fria att själva besluta om och utforma skolans verksamhet. Kommunen i sin tur är ansvarig för de ekonomiska ramarna samt för uppföljning och utvärdering. Staten har slutligen ansvar för lagar och styrdokument som skollag, läroplaner, kursplaner och skolförordningar. Staten har även tillsyns-, uppföljnings- och utvärderingsansvar på ett nationellt plan.

## **7. Styrningen av skolan (punkt 2) – c**

av Sofia Larsen (c).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:  
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna  
2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del och  
2002/03:Ub336 yrkande 1 i denna del  
samt avslår  
punkt 1 i Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3  
och motionerna  
2001/02:Ub27 i denna del,  
2002/03:Ub1 yrkande 5,  
2002/03:Ub204 yrkandena 1 och 2,  
2002/03:Ub410 yrkande 8,  
2002/03:Ub417 yrkande 19,  
2002/03:Sf332 yrkandena 11 och 18 samt  
2002/03:N302 yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Centerpartiet anser att skolan bör individanpassas mer än i dag. Detta skulle ge alla elever större möjligheter att tillgodogöra sig kunskaperna. En individuell kunskapsrätt bör införas, liksom individuella studieplaner. Jag menar också att den decentralisering som skulle följa med kommunaliseringen av skolan inte blivit av. Den goda skolan kan bara formas lokalt på varje skola. Skolan måste ges förutsättningar både i form av resurser och ökat självstyre där lärare, elever och föräldrar tar ansvaret för att skapa bra lärmiljöer. Det förenas med höga krav på resultat och tydliga åtgärder i de skolor som inte når målen.

Politikerna måste också våga ge större utrymme för den initiativkraft och skaparförmåga som finns hos lärare, elever, föräldrar och närsamhället.

Kommunen skall inte ägna sig åt detaljstyrning av skolans inre verksamhet. Lärare och rektorer skall ha stor frihet att lägga upp skolans arbete utifrån sina yrkeskunskaper om lärande och undervisning. Vi anser att ansvarsfördelningen skall förtydligas och det politiska inflytandet över skolans verksamhet minska.

### **8. Nationell skolpeng (punkt 3) – m**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2001/02:Ub27 i denna del och

2002/03:Ub1 yrkande 7

samt avslår motionerna

2001/02:Ub30 yrkande 7 och

2002/03:Ub2 yrkande 1.

#### *Ställningstagande*

Moderaterna vill att en genomgripande frigörelse av den svenska skolan genomförs. De bästa erfarenheterna från friskolorna skall kunna förverkligas vid alla skolor. Därför förordar vi införandet av en nationell skolpeng, där staten garanterar ekonomiska resurser per elev direkt till vald skola, oavsett huvudman. Genom att åter förstatliga det ekonomiska ansvaret för skolan säkerställs varje elevs möjlighet till en likvärdig och fullgod skola.

### **9. Nationell skolpeng (punkt 3) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2001/02:Ub30 yrkande 7 och

2002/03:Ub2 yrkande 1

samt avslår motionerna

2001/02:Ub27 i denna del och

2002/03:Ub1 yrkande 7.

#### *Ställningstagande*

De offentliga skolornas behov av frihet är en av anledningarna till att Folkpartiet anser att en nationell skolpeng bör införas. Den betalas ut till den grund- eller gymnasieskola som eleverna och föräldrarna väljer. Om det finansiella

ansvaret för skolorna skulle lyftas från kommunerna till staten, skulle kommunpolitikernas och de kommunala tjänstemännens inflytande över skolorna minska till förmån för rektorer, lärare och elever. Ett annat skäl till att införa nationell skolpeng är att likvärdigheten skulle öka. Det skall inte vara så att en elev måste bo i "rätt kommun" för att få den undervisning och det stöd han eller hon har rätt till. Genom Folkpartiets nationella skolpeng kommer tilldelningen av resurser att ske på samma sätt över hela landet. En fjärdedel av resurserna skall öronmärkas, ca 17 miljarder kronor, till elever med särskilda behov och till skolor i utsatta områden. Det kan röra sig om en fördelning efter socioekonomiska behov i en kommun eller stadsdel med stora sociala utmaningar. De individuella behoven kan vara språkträning för elever med utländsk bakgrund eller insatser för elever med särskilda behov i form av olika funktionsnedsättningar.

#### **10. Analys av effekterna av specialdestinerade bidrag (punkt 5) – m, fp, kd, c**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Inger Davidson (kd), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Axel Darvik (fp) och Torsten Lindström (kd).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed punkt 2 i Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3.

##### *Ställningstagande*

Vi menar att Riksdagens revisorer i sin rapport påvisat svårigheter för kommunerna att planera sin verksamhet. Mycket tid och kraft ägnas åt bidragsadministration. Det är inte heller självklart att centrala prioriteringar överensstämmer med kommunala behov. Riksdagen bör därför tillkännage som sin mening att en analys skall göras av hur kommunernas möjligheter att finansiera sin verksamhet påverkas av den ökande andelen specialdestinerade bidrag.

#### **11. Avskaffande av specialdestinerade bidrag (punkt 6) – m**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Ub1 yrkande 6.

*Ställningstagande*

Moderaterna är skeptiska till tillfälliga nationella satsningar av olika slag. De är ofta politiskt jippobetonade och av kortsiktig karaktär. Vi vill ge skolan långsiktiga och förutsägbara förutsättningar utan specialdestinerad och styrande medelstildelning. Den administrativa bördan för kommunerna har blivit orimligt stor i förhållande till de resurstillskott som satsningarna innebär.

**12. Individuella utvecklingsplaner (punkt 7) – m**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2002/03:Ub209 yrkande 3,

2002/03:Ub298 yrkande 2 och

2002/03:Ub410 yrkande 6

samt avslår motionerna

2002/03:Ub329 och

2002/03:Ub336 yrkandena 3 och 14.

*Ställningstagande*

Moderaterna vill utveckla skolan till en skola för individen där varje elevs förutsättningar, anlag och intressen tas till vara. Varje elev skall ha rätt till en individuell studieplan som anger en personlig väg till kunskapen. Den individuella studieplanen och skoltidens längd skall vägledas av varje elevs behov av tid för att nå den kunskap man behöver. Det kan innebära såväl att en elev kan hoppa över någon årskurs och gå snabbare fram, som att eleven skall kunna ge sig tid att reparera sådant som brustit. Ingen elev skall lämnas åt sitt öde. Planeringen bör göras i samråd mellan lärare, elev och föräldrar och skall klargöra vilket ansvar var och en av dessa parter har för att främja kunskapsutvecklingen. Det är upp till varje enskild skola att hitta former för hur planeringen skall se ut. Arbetet kan resultera i en handlingsplan för varje elev, men behöver inte nödvändigtvis resultera i ett skriftligt dokument. Alla barn och ungdomar skall också erbjudas möjlighet till en individuellt anpassad utbildning. Barn med särskilda behov och barn med funktionshinder behöver mer och annorlunda stöd än andra barn. För att resultatet skall bli någorlunda lika för barn med olika förutsättningar måste insatserna vara mycket olika.

### **13. Individuella utvecklingsplaner (punkt 7) – c**

av Sofia Larsen (c).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2002/03:Ub336 yrkandena 3 och 14

samt avslår motionerna

2002/03:Ub209 yrkande 3,

2002/03:Ub298 yrkande 2,

2002/03:Ub329 och

2002/03:Ub410 yrkande 6.

#### *Ställningstagande*

Centerpartiet anser att skolans planering skall utgå från varje enskild elev för att på ett tydligt sätt stödja varje enskild elevs kunskapsutveckling. Centerpartiet har i upprepade motioner krävt att alla elever i grundskolan skall ges en individuell studieplan, i likhet med vad som gäller för gymnasieskolan. Det är glädjande att regeringen tar till sig detta och inför individuella utvecklingsplaner i grundskolan. Utvecklingsplanerna skall införas från år 1.

Jag anser också att vi behöver ett gemensamt åtagande, ett kontrakt med alla inblandade, dvs. skola, lärare, elever och föräldrar, för att eleverna skall nå kunskapsmålen. Utgångspunkten med ett kunskapskontrakt är elevens rätt till kunskaper. Kontraktet stöder föräldrarnas engagemang i barnens skolgång, och den enskilde eleven kommer i fokus. Vi vill tydliggöra både skyldigheter och rättigheter för alla inblandade. Kontraktet skall synliggöra vilka insatser som behöver göras tidigt.

### **14. Kvalitetsredovisning (punkt 8) – kd**

av Inger Davidson (kd) och Torsten Lindström (kd).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2001/02:Ub28 yrkande 4 och

2002/03:Ub3 yrkandena 3 och 4

samt avslår motion

2002/03:Ub387.

#### *Ställningstagande*

Kristdemokraterna menar att kommunernas kvalitetsredovisning för skolan skall samordnas med kommunernas årsredovisningar. Tydliga skrivningar om

hur kvalitetsredovisningar skall tolkas bör göras. Kvalitetsredovisningen är en viktig del av den målstyrda skolan. Den blir ett kvitto på hur en huvudman har lyckats med sin uppgift.

Kristdemokraterna föreslår vidare en översyn av dokumentationen inom skolväsendet. Det finns i dag en stor mängd styrdokument i skolan: lokala arbetsplaner, skolplaner osv. Det finns risk för att dokumentationerna överlappar varandra och inte blir en del av verksamheten utan bara rena pappersprodukter. Den skriftliga dokumentationen måste kännas meningsfull och vara ändamålsenlig.

#### **15. Utvärdering av fristående skolor (punkt 9) – m, fp, kd, c**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Inger Davidson (kd), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Axel Darvik (fp) och Torsten Lindström (kd).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub28 yrkande 10.

##### *Ställningstagande*

Huvudmannen på en skola ansvarar för utvärdering av verksamheten. Det gör kommunen över de kommunala skolorna och det gör de fristående skolhuvudmännen över sina skolor. Vi kan därför inte förstå regeringens krav på att kommunerna skall utvärdera de fristående skolornas verksamhet då de inte ligger under kommunens ansvarsområde. Att kommunen dessutom bedriver konkurrerande verksamhet är ytterligare ett skäl till att vi är negativa till ett sådant förslag.

#### **16. Nationellt kvalitetsinstitut (punkt 10) – m, fp, kd, c**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Inger Davidson (kd), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Axel Darvik (fp) och Torsten Lindström (kd).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2001/02:Ub27 i denna del,

2001/02:Ub28 yrkande 9,

2001/02:Ub30 yrkande 9,

2002/03:Ub1 yrkande 2 och

2002/03:Ub2 yrkande 2.

*Ställningstagande*

Vi anser att utvärderingen av skolans resultat måste förbättras. Ett nytt självständigt organ behövs, som uteslutande har uppföljning och kvalitetsgranskning som uppgift. Detta inspektionsorgan skall inte ägna sig åt utvecklingsarbete. Det nya kvalitetsinstitutet skall delvis självt kunna formulera sitt program för kvalitetsutvärdering av skolan. Regeringen skall inte få ge uppdrag till institutet i sådan utsträckning att institutets egna granskningar åsidosätts. Den fasta organisationen skall vara liten, men den skall kopplas till erfarna lärare, skolforskare och företrädare för kvalitetsmätare.

**17. Skolverkets uppgifter (punkt 12) – m**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Ub1 yrkande 1.

*Ställningstagande*

Moderaterna menar att Skolverkets utrednings- och forskningsproduktion är för omfattande. Merparten av forskningen på området bör på sikt flyttas till universitet och högskolor. Skolverkets uppgifter bör huvudsakligen vara att samla in och presentera statistik, ge tillstånd för skolverksamhet och tillse att lagar och regler efterföljs.

**18. Intern revision i Skolverket (punkt 14) – m**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Ub1 yrkande 3.

*Ställningstagande*

Moderaterna anser att det är oerhört viktigt att varje skattekrona används och distribueras på ett förutsägbart, rättssäkert och transparent sätt. Myndigheter som hanterar stora medelsflöden bör ha en intern revision. Gränsen för vad som kan anges som stort i sammanhanget överskrids med bred marginal av de sammanlagda medel Skolverket administrerar. Riksdagens revisorer har i sin rapport visat att avsikten med förordningen om internrevision (1995:686) var att samtliga myndigheter med omfattande intern delegering av ansvar och befogenheter och som administrerade stora medelsflöden skulle ha en intern



revision. Då avsågs omsättningar över en miljard kronor. Skolverket hade en sådan omsättning redan 1998.

### **19. Anmälningsskyldighet (punkt 15) – m**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2002/03:Ub1 yrkande 4

samt avslår

punkt 3 i Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3

och motion

2002/03:Ub2 yrkande 3.

#### *Ställningstagande*

Moderaterna menar att skolan skall anpassas till eleverna, inte eleverna till skolan. Det innebär att de som verkar i skolan måste bli vaksamma så att varje individs särart kan bibehållas och utvecklas, inte bara som idé utan också i verkligheten. När det gäller situationer där elever utsätts för oacceptabel behandling, eller skolans organisation inte klarar av att komma till rätta med problem, menar vi att skolans personal och andra som är verksamma inom skolväsendet bör vara anmälningsskyldiga.

### **20. Anmälningsskyldighet (punkt 15) – fp, c**

av Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c) och Axel Darvik (fp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2002/03:Ub2 yrkande 3

samt avslår

punkt 3 i Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3

och motion

2002/03:Ub1 yrkande 4.

#### *Ställningstagande*

Vi anser att var och en som är verksam inom skolväsendet skall vara skyldig att anmäla missförhållanden i skolorna. Uppgifter om t.ex. kränkande behandling kan i dag komma till Skolverkets kännedom först efter flera år. Därför finns det anledning att införa en anmälningsskyldighet, motsvarande den som personal inom sjukvården har. Anmälan borde i framtiden göras till den nation-

ella kvalitetsinspektion som vi föreslagit gemensamt med Moderaterna och Kristdemokraterna. Till dess denna införs skall Skolverket ta emot anmälningarna.

## **21. Anmälningsplikt (punkt 15) – kd**

av Inger Davidson (kd) och Torsten Lindström (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:  
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed punkt 3 i Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3 samt avslår motionerna 2002/03:Ub1 yrkande 4 och 2002/03:Ub2 yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Kristdemokraterna menar att Riksdagens revisorer i sin rapport har visat att det finns ett behov av att införa en anmälningsplikt för personal som arbetar inom skolväsendet. Det kan ta flera år innan en anmälan av kränkande behandling görs till Skolverket. Riksdagen bör därför tillkännage till regeringen som sin mening att en bestämmelse om anmälningsplikt bör införas i lag.

## **22. Kvalitetsutveckling av den högre utbildningen (punkt 16) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:  
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Ub30 yrkande 14.

### *Ställningstagande*

Folkpartiet menar att de senaste årens mycket snabba utbyggnad av den högre utbildningen av allt att döma har varit till men för kvaliteten, såsom den kan mätas bl.a. i antalet lärarledda undervisningstimmar. På vissa håll i landet får studenterna bara 3–4 undervisningstimmar i veckan. Det gör utbildningen akademisk enbart till namnet. Den högre utbildningen bör byggas ut men det måste ske i en sådan takt att kvaliteten kan upprätthållas. Vi menar därför att man bör planera för ca 3 000 färre utbildningsplatser jämfört med regeringens förslag. Resurserna bör i stället användas till satsningar för att bl.a. ge studenterna mer undervisningstid.

Folkpartiet anser också att granskningen av den högre utbildningens standard måste ske professionellt och i högre grad än hittills av utomstående,

oberoende bedömare. Vi har därför föreslagit att kvalitetsgranskningen skall brytas ut från Högskoleverket och placeras i en självständig institution utom räckhåll för politisk och ekonomisk styrning. Institutet bör bestå av representanter för ämnesområden, discipliner och vetenskapliga tidskrifter.

### **23. Förskola och skola i segregerade områden (punkt 17) – m**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub27 i denna del

samt avslår motion

2001/02:Ub30 yrkande 12.

#### *Ställningstagande*

Moderaterna anser att om man menar allvar med att skolan skall ge alla barn gedigna kunskaper måste problemen för många elever med icke svensk bakgrund tas på allvar. Regeringen vill ge den nya skolutvecklingsmyndigheten i uppdrag att förbättra utbildningsvillkoren för elever i segregerade områden. Vår utgångspunkt är att skolorna bättre än hittills måste kunna anpassa undervisning och övrig skolverksamhet efter elevernas skiftande behov, och vi förordar ökad frihet för skolans professionella att välja former för verksamheten. Vi anser att staten inte skall bestämma hur undervisningen för elever med utländsk bakgrund skall se ut. Däremot anser vi att en konsekvent uppföljning av varje elevs resultat är nödvändig, inte minst för dessa elever.

### **24. Förskola och skola i segregerade områden (punkt 17) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub30 yrkande 12

samt avslår motion

2001/02:Ub27 i denna del.

#### *Ställningstagande*

Folkpartiet menar att skolan kan bli ett aktivt verktyg i kampen mot segregation. En viktig förutsättning är att bostadssegregationens effekter kan brytas och elever från olika boendemiljöer integreras i en och samma skola. Detta kan åstadkommas genom att elever får större möjligheter att gå i en skola i ett

annat område än där de bor. Det är orimligt att enbart barn som råkar bo i närheten kan komma in på en attraktiv skola. Grund- och gymnasieskolor i utsatta bostadsområden bör profileras och genomgå en särskild kvalitetsinsats. Då får dels de barn som bor i området en extra bra skola, dels kan elever som bor i andra områden söka sig dit. Vi menar vidare att resurserna skall fördelas så att det blir ett rejält tillskott till de skolor som har många barn med stora behov av extra stöd, t.ex. de skolor som har en stor andel elever med utländsk bakgrund. Folkpartiet anser också att lärarna i sådana skolor bör erbjudas högre lön och att insatserna för att förbättra den fysiska skolmiljön i miljonprogramområdena bör öka.

## **25. IT-strategi (punkt 19) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2002/03:Ub244 yrkande 22

samt avslår

punkt 2 i Riksdagens revisorers förslag 2001/02:RR20.

### *Ställningstagande*

Folkpartiet menar att de elever som inte har tillgång till datorer hemma skall få det genom skolan. Det är viktigt att betona att satsningen på IT inte får innebära att satsningarna på goda läroböcker minskar. Datorn kan aldrig ersätta boken som källa till kunskaper och upplevelser.

## **26. Skolans demokratiska uppdrag (punkt 20) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub30 yrkande 6

samt avslår motionerna

2001/02:Ub26,

2002/03:Ub393,

2002/03:K326,

2002/03:K383 yrkande 8 och

2002/03:Ju214 yrkande 5.

*Ställningstagande*

Folkpartiet menar att det är avgörande att det förebyggande arbetet mot mobbning fungerar. Alla skolor skall ha en tydlig mobbningsplan som efterföljs. Det behövs en väl fungerande elevvård. All personal skall ta sitt ansvar för att deras egna och elevernas attityder och handlingar motsvarar tanken om allas lika värde. All personal skall vara skyldig att anmäla till rektorn när de uppmärksammar ett mobbningsfall. I de fall när mobbning ändå inträffar måste skolan få utökade befogenheter. I dag råder det osäkerhet om vad en skola får göra för att ingripa, vilket i vissa fall leder till att mobbningsoffren inte får någon hjälp alls. Skolorna måste få tydliga besked om vad som gäller så att de kan agera med kraft. De elever som gör sig skyldiga till grova kränkningar eller våldshandlingar måste kunna flyttas från skolan där mobbningsoffret går. Möjliga åtgärder som bör skrivas in i en ny skollag är skriftlig varning, obligatoriska föräldrasamtal, kortare avstängning och förflyttning till annan skola. Vid grova fall av våld, trakasserier eller mobbning bör skolan polisanmäla förövaren.

**27. Kvaliteten i förskolan (punkt 21) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub30 yrkande 11

samt avslår motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 3 samt

2001/02:Ub28 yrkandena 2 och 3.

*Ställningstagande*

Folkpartiet menar att det är viktigt, speciellt när förskolan har ett större pedagogiskt ansvar än tidigare, att det är utbildad personal som har huvudansvaret för verksamheten i förskolan. Förskollärare har efter tre års högskolestudier en pedagogisk kompetens att lära och utveckla barn. Med den nuvarande politiken ges inte förskollärarna med treårig högskoleutbildning ett större ansvar än personal som saknar högre utbildning. Vårt mål är att all personal med pedagogiskt ansvar inom förskolan skall vara högskoleutbildad, och det är därför viktigt att barnskötare som i dag arbetar inom förskolan ges möjlighet till vidareutbildning till förskollärare. Vi menar också att det är viktigt både för barn och personal att det finns klara mål med verksamheten. Det bör vara två typer av mål. Den ena uppsättningen mål skall ange inriktningen på förskolans pedagogiska verksamhet och uttrycka en önskad kvalitetsutveckling – mål att sträva mot. Den andra uppsättningen skall uttrycka vad varje barn skall ha uppnått när det lämnar förskolan. Sådana mål att uppnå saknas i

förskolan men finns för grundskolan och alla andra skolformer. Att inte ha klart uppställda mål försvårar resultatuppföljningen av verksamheten.

## **28. Kvaliteten i förskolan (punkt 21) – kd**

av Inger Davidson (kd) och Torsten Lindström (kd).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub28 yrkandena 2 och 3

samt avslår motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 3 och

2001/02:Ub30 yrkande 11.

### *Ställningstagande*

Kristdemokraterna menar att regeringens politik innebär att familjedaghemmen trängs undan. Detta är en utveckling som pågått i närmare tio år, trots att det är den omsorgsform som enligt Skolverkets undersökningar har högst andel nöjda brukare. Vi vänder oss mot regeringens ensidiga politik som enbart förordar förskola. Vi vill ha ett flexibelt system där föräldrarna själva kan välja vilken barnomsorgsform som passar barnets behov och familjens vardag. Kristdemokraterna menar att barnomsorgspolitiken måste öppna för större valfrihet för familjerna. Om det fanns ekonomiska möjligheter att gå ned i arbetstid eller på annat sätt själv ordna barnomsorgen, tror vi att trycket på förskolorna skulle minska och därmed skulle kvaliteten kunna höjas.

Den senaste tiden har kvalitetsproblemen uppmärksammats både i medierna och i den politiska debatten. Barngrupperna har blivit större, köerna har växt och maxtaxan har förvärrat den redan negativa utvecklingen. I utvecklingsplanen förklarar regeringen att man skall genomföra en översyn av personaltätheten och gruppstorleken. Kristdemokraterna menar att det bara är att skjuta ifrån sig ett accelererande problem. Alla vet att barngrupperna är för stora och personaltätheten för låg.

## **29. Kvaliteten i förskolan (punkt 21) – c**

av Sofia Larsen (c).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub24 yrkande 3

samt avslår motionerna

2001/02:Ub28 yrkandena 2 och 3 samt

2001/02:Ub30 yrkande 11.

### *Ställningstagande*

Centerpartiet menar att det är beklämmande att regeringen i stället för att ta itu med kvaliteten i förskolan endast ger Skolverket ett uppdrag. Skolverket presenterade så sent som i maj 2002 en undersökning av just barngruppernas storlek. Det Skolverket visar är att det blivit allt trängre i landets förskolor. Jag anser att förskolans verksamhet måste kvalitetssäkras genom att dimensionera barngrupperna i förskolan utifrån både barnens och personalens perspektiv. Barngrupperna får inte vara större än att varje enskilt barn känner trygghet och får en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Samtidigt skall personalen känna att den utför sitt arbete på ett tillfredsställande sätt.

### **30. Förändringar i gymnasieskolan (punkt 22) – m**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub27 i denna del

samt avslår motion

2001/02:Ub30 yrkandena 1 och 5.

#### *Ställningstagande*

Moderaterna menar att gymnasieskolan brottas med många problem. De flesta börjar gymnasiet, men många hoppar av eller misslyckas i sina studier. Samtidigt är de krav på utbildning som ställs för vidare studier och arbete höga. I realiteten är utbildning motsvarande gymnasienivå nödvändig för alla. Orsakerna till att eleverna misslyckas är bl.a. att många elever saknar tillräckliga förkunskaper för att bli antagna vid ett nationellt program medan andra börjar på ett nationellt program men inte klarar studietakten. Vi menar att problemen borde lösas redan i grundskolan. Att som regeringen förutsätta att de inom ramen för övriga studieprogram på gymnasiet skall kunna få det stöd och den komplettering de behöver är naivt eller cyniskt. För de elever där det ändå inte varit möjligt krävs särskilda insatser. Vi vill se förändringar som ger elever större möjligheter att själva ta ansvar för sin utbildning. Elevernas rätt att välja gymnasieskola måste öka. En gymnasieexamen bör införas. En sådan skall förutsätta kunskaper och förmåga som alla elever med gediget studiearbete skall ha rimliga möjligheter att kunna nå. En obligatorisk gymnasieexamination kan bidra till bättre studieresultat samt till nationella och rättvisa kunskapsjämförelser.

**31. Förändringar i gymnasieskolan (punkt 22) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub30 yrkandena 1 och 5

samt avslår motion

2001/02:Ub27 i denna del.

*Ställningstagande*

Folkpartiet menar att skolstarten skall kunna variera utifrån barnens mognad. Det skall inte vara tiden utan målen som styr skolgången. Om en elev når grundskolans mål skall han eller hon kunna gå över till gymnasiet även om det inte har gått nio år, och eleven skall även kunna ges ett extra år om föräldrarna och skolan bedömer att det är det bästa för hans eller hennes utveckling. Vi menar också att det i högre utsträckning än i dag skall vara möjligt att organisera undervisningen så att varje elev kan läsa i en takt som passar hans eller hennes individuella förutsättningar, och vi föreslår därför att timplanen avskaffas i grundskolan och att en förändring genomförs av gymnasieskolan så att alla elever inte längre behöver läsa samma kurser oavsett intresse och motivation. Ingen elev skall behöva känna sig ostimulerad i skolan och ingen elev skall behöva lämna grundskolan utan baskunskaperna. Vi tycker också att möjligheten till "särskild kurs" skall återinföras i engelska och matematik. Folkpartiet menar vidare att gymnasiebetygen vid antagningen skall viktas efter vilken betydelse de har för den sökta högskoleutbildningen. De elever som väljer språk borde uppmuntras genom att språkämnen viktas tyngre vid antagningen till högskolan.

**32. Förkunskaper till nationella program (punkt 23) – m, fp, kd, c**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Inger Davidson (kd), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Axel Darvik (fp) och Torsten Lindström (kd).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub30 yrkande 3.

*Ställningstagande*

Vi anser att goda förkunskaper är en nödvändighet för att klara av gymnasiets nationella program. Att låta alla elever komma in på de nationella program-



men är att lura eleverna. Det går inte att klara studierna om man inte kan läsa, skriva och räkna. Grundskolan måste få det fulla ansvaret för att bibringa eleverna baskunskaperna. Ju tidigare det fulla ansvaret sätts in, desto verk-sammare blir det stöd eleverna får. Elever skall få extra tid och hjälp av spe-ciallärare så tidigt som möjligt.

### **33. Individuella programmet (punkt 24) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i re-servationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2002/03:Ub229 yrkande 3 samt

2002/03:Ub244 yrkandena 1, 2 och 4

samt avslår motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 2

2001/02:Ub28 yrkande 5 och

2002/03:Ub444 yrkande 11.

#### *Ställningstagande*

Folkpartiet menar att grundskolans viktigaste uppgift är att lära elever läsa, skriva och räkna. Gymnasieskolan får i dag ta över problem som borde ha lösts i grundskolan. Ingen elev skall behöva börja gymnasiet utan att ha upp-nått betyget Godkänt i svenska, engelska och matematik. Vi anser därför att man skall avskaffa det individuella programmet, och i stället skall grundsko-lan ges det fulla ansvaret för att eleverna får baskunskaperna. Grundskolan måste bli mer flexibel och ge varje elev den tid hon eller han behöver för att nå målen. Skollagen bör skärpas i detta avseende så att alla elever som inte har nått målen uttryckligen har rätt till undervisning i grundskoleregi även efter skolpliktens upphörande. Bara i speciella fall, t.ex. för elever med ut-ländsk bakgrund som inte tidigare har undervisats i engelska, skall det vara möjligt att anordna en anpassad gymnasieutbildning. Vi menar också att gymnasieskolan i framtiden skall ges resurser och möjligheter att hjälpa ele-ver med inlärningssvårigheter men med Folkpartiets förslag kommer eleverna att ha erövrat de grundläggande kunskaperna när de kommer till gymnasie-skolan.

**34. Individuella programmet (punkt 24) – kd**

av Inger Davidson (kd) och Torsten Lindström (kd).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2001/02:Ub28 yrkande 5 och

2002/03:Ub444 yrkande 11

samt avslår motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 2,

2002/03:Ub229 yrkande 3 samt

2002/03:Ub244 yrkandena 1, 2 och 4.

*Ställningstagande*

Kristdemokraterna menar att anledningen till att det individuella programmet i dag är det tredje största naturligtvis är misslyckanden i grundskolan. Andelen som saknar fullständiga betyg ökar. Vi menar att ett godkänt betyg är nödvändigt för att klara gymnasiestudierna. Att låta alla börja nationella program kommer enbart att innebära en utslagning av de elever som ligger efter redan från början. Vi anser att någon form av förberedande program är nödvändigt för att möta behovet hos de elever som inte fått fullständiga betyg från grundskolan. Vi menar också att det är viktigt att kvaliteten på det individuella programmet ses över.

**35. Individuella programmet (punkt 24) – c**

av Sofia Larsen (c).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub24 yrkande 2

samt avslår motionerna

2001/02:Ub28 yrkande 5,

2002/03:Ub229 yrkande 3,

2002/03:Ub244 yrkandena 1, 2 och 4 samt

2002/03:Ub444 yrkande 11.

*Ställningstagande*

Centerpartiet menar att det är förvånande att regeringen är beredd att sänka förkunskapskraven till gymnasiet då 15 % av förstaårseleverna i gymnasieskolan finns på det individuella programmet. En bättre fungerande grundskola

är det enskilt viktigaste steget för en gymnasieskola där fler elever kan bli godkända och behöriga till högre utbildning.

### **36. Samverkan mellan utbildning och arbetsliv (punkt 25) – m**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub27 i denna del

samt avslår motionerna

2001/02:Ub28 yrkande 6 och

2001/02:Ub30 yrkande 2.

#### *Ställningstagande*

Moderaterna menar att skolan måste öppna sig mer för samarbete och kontakter med andra verksamheter och inte minst arbetslivet. Många gymnasieutbildningar skulle bli bättre om samverkan mellan utbildning och företag fungerade. En modern och verksamhetsanpassad utbildning åstadkoms dock inte genom tillsättande av en delegation. Vi menar att det krävs kontakter i det dagliga arbetet och frimodighet för olika samverkansformer.

### **37. Samverkan mellan utbildning och arbetsliv (punkt 25) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub30 yrkande 2

samt avslår motionerna

2001/02:Ub27 i denna del och

2001/02:Ub28 yrkande 6.

#### *Ställningstagande*

Folkpartiet menar att gymnasiet har blivit för teoretiskt. I dag når inte fyra av tio elever de uppställda målen. Det måste finnas fler alternativ. Elever skall kunna få en mer specialiserad yrkesutbildning av god kvalitet. Vissa kärnämnen skall alla läsa, men de skall variera med programmets inriktning. Yrkesinriktade elever skall inte behöva läsa samma kurser som de som vill vidare till högskolan. De som är intresserade av vissa hantverksyrken skall kunna gå en lärlingsutbildning där en stor del av utbildningen förläggs till arbetsplatsen. Elever som vill direkt till högskolan efter gymnasiet skall kunna gå stu-

dieförberedande program där de får fördjupa sig ordentligt i de ämnen de väljer. Utbildningarna skall avslutas med en yrkes-, lärlings- respektive studentexamen.

### **38. Samverkan mellan utbildning och arbetsliv (punkt 25) – kd**

av Inger Davidson (kd) och Torsten Lindström (kd).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub28 yrkande 6

samt avslår motionerna

2001/02:Ub27 i denna del och

2001/02:Ub30 yrkande 2.

#### *Ställningstagande*

Kristdemokraterna har länge arbetat för arbetsplatsförlagd utbildning i gymnasieskolan, en fråga som nu också regeringen uppmärksammat. Samtidigt måste dock de problem som många skolor har att ordna arbetsplatser som kan ta emot eleverna diskuteras. Som arbetslivet ser ut i dag saknar många företag möjligheter att helt utan ersättning ta emot praktikanter från gymnasieskolan. Detta problem måste lösas innan den arbetsplatsförlagda utbildningen kan öka ytterligare.

### **39. Eftergymnasiala yrkesutbildningar (punkt 26) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub30 yrkande 15

samt avslår motion

2001/02:Ub28 yrkande 7.

#### *Ställningstagande*

Folkpartiet har föreslagit att en högre yrkesskola, enligt amerikansk "college"-modell, inrättas. Vid dessa skolor skulle det vara möjligt att skaffa sig en gedigen yrkesutbildning som inte har en direkt koppling till akademisk forskning, ett krav som gäller för traditionella högskoleutbildningar. Det är en utbildning som både näringslivet och många studerande efterfrågar.

**40. Eftergymnasiala yrkesutbildningar (punkt 26) – kd**

av Inger Davidson (kd) och Torsten Lindström (kd).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub28 yrkande 7

samt avslår motion

2001/02:Ub30 yrkande 15.

*Ställningstagande*

Kristdemokraterna menar att det svenska utbildningssystemet blir alltmer teoretiserat. De praktiska ämnena får allt mindre utrymme och värderas allt lägre. Vi anser att de praktiska ämnena måste få ett större utrymme i skolan ända från grundskolan upp till högskolan. Många elever har ett stort praktiskt intresse och det bör stimuleras och inte hämmas i skolan. Vi vill därför utveckla lärlingsprogrammen och de yrkesinriktade programmen i gymnasieskolan. På dessa program skall det vara möjligt men inte ett krav att läsa allmän högskolebehörighet. Efter gymnasieskolan vill vi inrätta en yrkeshögskola som är parallell med den akademiska högskolan. Här skall alla de olika utbildningsvägar som regeringen nu skapar inrymmas. Yrkeshögskolan blir en naturlig följd på gymnasieskolans yrkesinriktade program och kan lösa rekryteringsproblemen för de många bristyrken som finns i dag.

**41. Kvalificerad yrkesutbildning (punkt 27) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed delvis motion

2001/02:Ub29 yrkande 2.

*Ställningstagande*

Folkpartiet vill peka på att det är viktigt att så många planerade utbildningar som möjligt verkligen blir av. Det föreligger ett stort intresse för att delta i utbildningar som anordnas inom den kvalificerade yrkesutbildningen. Dessutom är behovet av välutbildad arbetskraft stort. Eftersom resurserna till den kvalificerade yrkesutbildningen inte tycks motsvara behoven finns det anledning att snarast se över resurstilldelningen.

**42. Tillgången på lärare (punkt 28) – m**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub27 i denna del

samt avslår motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del,

2001/02:Ub30 yrkande 10 och

2002/03:Ub336 yrkande 1 i denna del.

*Ställningstagande*

Moderaterna menar att det, för att göra läraryrket attraktivt och för att klara tillgången på duktiga lärare, behövs ett nytt tänkande i den offentliga skolmiljön. Det behövs en bättre arbetsmiljö, stimulerande chefer och plats för idéer och kreativitet. Lönefrågor är viktiga men trivsel och möjlighet till utveckling, både inom kollegiet och gentemot eleverna, är nog så viktigt. Det är brister i mottagningen av nytexaminerade lärare och arbetsmiljön som gör att många lämnar läraryrket direkt eller i förtid. Det gäller att ta vara på de lärare som finns, att ta hand om de nytexaminerade och att finna nya vägar till kompetent personal om lärarbehovet skall klaras. Ett sådant sätt är att tillåta att undervisningen läggs ut på entreprenad. Vi menar att reglerna för såväl kommunala som fristående skolor måste ge skolorna ökade möjligheter att använda specifik kompetens exempelvis genom undervisning på entreprenad. Det pedagogiska ledningsansvaret är dock alltid skolans.

**43. Tillgången på lärare (punkt 28) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motion

2001/02:Ub30 yrkande 10

samt avslår motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del,

2001/02:Ub27 i denna del och

2002/03:Ub336 yrkande 1 i denna del.

*Ställningstagande*

Folkpartiet menar att läraryrket tillåtits sjunka alldeles för mycket i status under de senaste decennierna. För att höja läraryrkets attraktionskraft och

status är det nödvändigt att vidta åtgärder. Vi föreslår bl.a. fler karriärvägar, högre löner, utvecklings- och utbildningsmöjligheter, fler lektorat och införande av en lärarlegitimation. Sedan den nya lärarutbildningen infördes har antalet förstahandssökande till lärarutbildningen minskat dramatiskt. Detta är inte konstigt eftersom man tagit bort flera lärarexamina och skapat en enhetlig lärarexamen för alla, från förskollärare till gymnasielärare.

#### **44. Tillgången på lärare (punkt 28) – c**

av Sofia Larsen (c).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna

2001/02:Ub24 yrkande 1 i denna del och

2002/03:Ub336 yrkande 1 i denna del

samt avslår motionerna

2001/02:Ub27 i denna del och

2001/02:Ub30 yrkande 10.

##### *Ställningstagande*

Centerpartiet menar att det behövs fler vuxna i skolan. Därför vill vi satsa rejält på skolan så att fler lärare skall kunna anställas. Kommunen måste ta sin del av ansvaret och se till att arbetsmiljön för lärare förbättras. Skolan måste bli en attraktiv arbetsplats för att fler skall attraheras av yrket och att de redan yrkesverksamma skall orka jobba kvar till pension. Lärarnas möjlighet att påverka sin arbetssituation och hur resurserna fördelas måste stärkas. Många är i dag stressade av den ökande arbetsbördan men främst av att de inte kan påverka situationen. Centerpartiet menar också att det måste inrättas bättre karriär- och utvecklingsmöjligheter och att lärarcertifikat skall införas. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om hur man vill komma till rätta med lärarbristen.

## Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

### 1. Styrningen av skolan (punkt 2) – fp

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

Folkpartiet anser att det är viktigt att skolan är likvärdig över hela landet. Detta är ett av målen för skolans verksamhet och en viktig rättvisefråga för Folkpartiet. Riksdagens revisorer har i sin rapport *Statens styrning av skolan* visat att en sådan likvärdighet inte råder eftersom det finns stora skillnader mellan olika kommuner med avseende på hur mycket resurser man satsar på skolan. Vi menar att risken är stor att detta påverkar förutsättningarna för en likvärdig utbildning.

### 2. Individuella utvecklingsplaner (punkt 7) – fp

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

Folkpartiet anser att olika elever har olika behov och förutsättningar att lära och därför också behöver olika lång tid för att nå målen i ett ämne. Det är elevens resultat och inte antalet timmar som läggs ned på varje ämne i skolan som är det viktiga. Att alla elever måste undervisas lika många timmar i varje ämne är ett hinder för individens utveckling. Varje elev måste få den tid han eller hon behöver för att nå målen.

### 3. Individuella utvecklingsplaner (punkt 7) – kd

av Inger Davidson (kd) och Torsten Lindström (kd).

Kristdemokraterna har motionerat om individuella studieplaner under flera år, och det är därför glädjande att regeringen nu föreslår att sådana skall införas. Vi menar också att utvecklingssamtalen är ett viktigt område när det gäller att utveckla samarbetet mellan föräldrarna och skolan. Tanken är att eleven, föräldrarna och lärarna tillsammans skall göra upp en individuell studieplan som omfattar både elevens kunskapsutveckling och personliga utveckling. Vi anser att den bör ha utformningen av ett kontrakt där varje parts ansvar klart definieras. Det skall följas upp regelbundet och elever, föräldrar och lärare har ett gemensamt ansvar för att planen fullföljs.



#### **4. Skolverkets uppgifter (punkt 12) – fp**

av Ana Maria Narti (fp) och Axel Darvik (fp).

Folkpartiet anser att Skolverket endast skall ha kvar ett begränsat antal myndighetsuppgifter. Vi är också kritiska till den nya skolutvecklingsmyndigheten eftersom vi i stället menar att det är dags att överlåta ansvaret för skolans utveckling till skolorna själva i samarbete med universitet och högskolor.

#### **5. Anmälningsskyldighet (punkt 15) – v**

av Britt-Marie Danestig (v).

Vänsterpartiet vill understryka behovet av att all personal som arbetar i skolan får ett ansvar för att till Skolverket anmäla uttalade missförhållanden som allvarlig kränkande behandling av en eller flera elever. Vi menar dock att det är rimligt att invänta regeringens behandling av Skollagskommitténs betänkande innan vi föreslår att en sådan skyldighet införs.

#### **6. Förskola och skola i segregerade områden (punkt 17) – v**

av Britt-Marie Danestig (v).

Vänsterpartiet ser med stor oro på den ökande segregationen i samhället. Skolan är ett viktigt instrument för att skapa mötesplatser för elever med olika social, etnisk och kulturell bakgrund. Sådana möten är grunden för att utveckla förståelse och tolerans människor emellan. Forskningsrapporter, bl.a. Välfärdsbokslutet, visar att förekomsten av enskilda skolor och det fria skolvälet i storstadsområdena ytterligare förstärker segregationen och i vissa stycken dränerar skolor i ytterområden på motiverade elever. För oss är det viktigt att "närhetsprincipen" är vägledande vid urval.

#### **7. Historia som kärnämne (punkt 18) – m, fp, kd**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Inger Davidson (kd), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp), Axel Darvik (fp) och Torsten Lindström (kd).

Vi har under flera år hävdat att historia bör bli ett kärnämne i skolan. Ämnet bidrar med viktiga kunskaper och är betydelsefullt i elevernas demokratiska fostran. Trots detta är det en stor del av gymnasieskolans elever som inte får någon undervisning i ämnet alls. Vi anser att det är glädjande att Gymnasiekommittén nu föreslagit att historia skall bli ett kärnämne i gymnasieskolan.

#### **8. Skolans demokratiska uppdrag (punkt 20) – kd**

av Inger Davidson (kd) och Torsten Lindström (kd).

Kristdemokraterna anser att det är en mänsklig rättighet att få känna sig trygg. En nollvision mot mobbning är för oss det enda tänkbara. Vi tror på att använda vägar och metoder för att bekämpa kränkande behandling som fångar upp det goda exemplet, att hitta incitament och ge morötter för att stärka skol-, klass- och elevandan. Svensk skola bygger på en värdegrund som har

sitt ursprung i kristen tradition och västerländsk humanism. Det är viktigt att värdegrunden synliggörs i statliga dokument för både förskola och skola så att skolan håller den ömsesidiga respekten mellan människor levande. Värdegrunden liksom demokratin måste hela tiden vinnas på nytt. Om värdegrundsfrågan ständigt lyfts fram i all undervisning skapas ett klimat där alla bemöter varandra med respekt.

### **9. Kvaliteten i förskolan (punkt 21) – m**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

Vi menar att det är viktigt att följa utvecklingen av kvaliteten inom förskolan. Efter införandet av maxtaxan pekar undersökningar på att barnen är längre i förskolan varje dag, och det finns också risk för att fler barn skrivs in då förskolan har blivit billigare. Om inte mer personal anställs kommer personaltäteten att sjunka. Vidare leder regeringens ensidiga inriktning mot förskolan, på bekostnad av familjedaghem, föräldrakooperativ och öppna förskolor, till att familjernas valfrihet att välja barnomsorg begränsas.

### **10. Samverkan mellan utbildning och arbetsliv (punkt 25) – m**

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m) och Per Bill (m).

Moderaterna anser att satsningarna på organiserat lärande i arbetslivet (LIA) är bra, men att dessa inte får innebära att arbetet för att åstadkomma en modern lärlingsutbildning sätts åt sidan. En väl fungerande lärlingsutbildning behövs som bygger på en mer likvärdig ställning såväl mellan skola och företag som mellan teori och praktik.

### **11. Eftergymnasiala yrkesutbildningar (punkt 26) – c**

av Sofia Larsen (c).

För att möjliggöra lärande som passar olika människor är det viktigt med en bredd av olika utbildningsvägar. Utbildningsinsatser behövs också för alla branscher, inte minst för de mindre och medelstora företagens vidareutveckling. Den kvalificerade yrkesutbildningen har visat sig fylla ett stort behov. Samverkan med näringslivet och inte minst utbildningsdelen "Lärande i arbete" har visat sig utomordentligt värdefulla. Den eftergymnasiala utbildningen som är direkt yrkesinriktad måste stimuleras. I detta avseende är KY mycket positivt. Tyvärr har regeringen valt att dra ned på vuxenutbildningen och den kvalificerade yrkesutbildningen, något vi ser som häpnadsväckande då efterfrågan och behoven är mycket stora. Centerpartiet satsar stort på vuxenutbildning. I vår budgetmotion redovisar vi alla våra satsningar.

**12. Tillgången på lärare (punkt 28) – kd**

av Inger Davidson (kd) och Torsten Lindström (kd).

Kristdemokraterna föreslår en rad åtgärder för att komma till rätta med lärarbristen. En särskild auktorisation av lärare, t.ex. en lärarlegitimation, skulle stärka lärarnas yrkesroll och status. Nyutexaminerade lärare behöver också mer stöd, t.ex. genom ett mentorsystem. Attraktionskraften hos yrket skulle också öka genom att eftersatta delar i läraryrket förbättras. Detta kan göras genom en förändrad lönebild, mer flexibla arbetstider och genom att låta lärare i högre grad än i dag slippa administrativa och sociala uppgifter, säkerställa rätten till kompetensutveckling samt lyfta fram och öka karriärvägarna för lärare.

**13. Tillgången på lärare (punkt 28) – v**

av Britt-Marie Danestig (v).

Vänsterpartiet anser att det är viktigt att åtgärder vidtas för att förhindra att ytterligare lärarbrist uppstår i ämnena matematik, teknik och naturkunskap. Fler lärare i dessa ämnen behöver utbildas. För att öka antalet tekniker och naturvetare, och för att vi skall fortsätta att vara i framkanten av den industriella och innovativa utvecklingen, behövs ett förändringsarbete både vad gäller tillgången på lärare och själva undervisningen i skolan. Även bristen på yrkeslärare och förskollärare är oroande.

BILAGA

## Förteckning över behandlade förslag

### Skrivelsen

#### **Regeringens skrivelse 2001/02:188 Utbildning för kunskap och jämlikhet – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning**

Regeringen har i skrivelse 2001/02:188 berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i skrivelsen.

### Förslagen

#### **Förslag till riksdagen 2001/02:RR20 Riksdagens revisorers förslag angående ITiS – en statlig satsning på IT i skolan**

Riksdagens revisorer har i förslag 2001/02:RR20 föreslagit

1. att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad Riksdagens revisorer har anført i avsnitt 3.1 om kostnader för kommunerna.
2. att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad Riksdagens revisorer har anført i avsnitt 3.2 om en sammanfattning av erfarenheterna av ITiS och redovisning för riksdagen.

#### **Förslag till riksdagen 2002/03:RR3 Riksdagens revisorers förslag angående statens styrning av skolan**

Riksdagens revisorer har i förslag 2002/03:RR3 föreslagit

1. att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad Riksdagens revisorer har anført i avsnitt 6 om att förutsättningarna för likvärdigheten analyseras.
2. att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad Riksdagens revisorer har anført i avsnitt 6 om att kommunernas möjligheter att bedriva sin verksamhet analyseras.
3. att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad Riksdagens revisorer har anført i avsnitt 8 om att anmälningsplikt vid missförhållanden införs.

## Motioner

### Motioner med anledning av regeringens skrivelse 2001/02:188

*2001/02:Ub24 av Sofia Jonsson m.fl. (c):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reformer för rätt till kunskaper, lokal makt och fler lärare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förkunskapskraven till gymnasieskolan bör finnas kvar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvalitetssäkra förskolans verksamhet genom att dimensionera barngrupperna i förskolan ur både barnens och personalens perspektiv.

*2001/02:Ub26 av Monica Green m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föreningslivets ställning i skolan.

*2001/02:Ub27 av Beatrice Ask m.fl. (m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka kvaliteten i den svenska skolan.

*2001/02:Ub28 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en skola för kunskap och jämlikhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om familjedaghem och öppna förskolor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för kvaliteten i förskolan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de kommunala skolplanerna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det individuella programmet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den arbetsplatsförlagda utbildningen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det praktiska kunnandet och en yrkeshögskola.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en självständig myndighet för kvalitetsutvärdering.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunens utvärdering av de fristående skolorna.

*2001/02:Ub29 av Elver Jonsson (fp):*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en utredning säkrar möjligheterna för beredda kommuner som planerat KY-utbildningen att denna kan fullföljas och ges utrymme i det regionala utbildningsutbudet.

*2001/02:Ub30 av Ulf Nilsson och Yvonne Ångström (fp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en flexibel grundskola.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en gymnasieskola med alternativ.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bibehållna förkunskapskrav till gymnasiets nationella program.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att historia skall bli ett kärnämne.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att gymnasiebetyg vid antagningen skall viktas efter vilken betydelse de har för den sökta högskoleutbildningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att krafttag måste tas mot mobbningen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en nationell skolpeng skall införas.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att värna valfriheten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en nationell skolinspektion.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att komma till rätta med lärarbristen.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förskola med utbildad personal och tydliga mål.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till elever med utländsk bakgrund.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvalitetsutvecklingen av den högre utbildningen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om eftergymnasiala yrkesutbildningar.

## Motioner med anledning av Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR3

2002/03:Ub1 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett begränsat skolverk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt kvalitetsinstitut.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en intern revision.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om anmälningsskyldighet för personer verksamma inom skolväsendet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av översyn och analys av kommuners förutsättningar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om specialdestinerade statsbidrag.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en statligt finansierad nationell skolpeng.

2002/03:Ub2 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en nationell skolpeng.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av en nationell skolinspektion.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa anmälningsskyldighet vid missförhållanden i skolor.

2002/03:Ub3 av Inger Davidson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvalitetsgranskningsnämnden skall avvecklas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Skolverket bör revidera de allmänna råden rörande kommunernas egentillsyn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förordningen om kvalitetsredovisning bör samordnas med kraven på redovisning i kommunallagen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra en översyn av den skriftliga dokumentationen i skolväsendet.

**Motioner från allmänna motionstiden 2002**

*2002/03:Ub203 av Sten Tolgfors (m):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inget barn skall behöva lämna grundskolan med mindre än erforderliga baskunskaper.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en individuell kunskapsrätt.

*2002/03:Ub204 av Sten Tolgfors (m):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att landets kommunala skolor skall omvandlas till självständiga enheter, där medarbetarna med fullt ansvar för verksamhetens utveckling har att besluta om skolans angelägenheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hur de nationella riktlinjerna och målen för skolans verksamhet skall uppnås skall avgöras av respektive skola.

*2002/03:Ub209 av Sten Tolgfors (m):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om god utbildning som en central del i en fungerande välfärdspolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillgång till god utbildning är en grundläggande rättighet för alla svenska barn och ungdomar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla barn och ungdomar skall erbjudas möjlighet till en individuellt anpassad utbildning.

*2002/03:Ub229 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):*

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det individuella programmet skall avskaffas och att godkända betyg i svenska (svenska som andraspråk), engelska eller matematik skall vara standardkrav för att få börja i gymnasieskolan.

*2002/03:Ub244 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det individuella programmet skall avskaffas och att godkända betyg i svenska (svenska som andraspråk), engelska eller matematik skall vara standardkrav för att få börja i gymnasieskolan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det i särskilda fall skall vara möjligt att skapa en anpassad gymnasieutbildning.



4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att resurserna för det individuella programmet förs över till grundskolan och att elever med svårigheter ges stöd också i gymnasieskolan.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgång till dator med Internet för alla elever.

*2002/03:Ub281 av Henrik von Sydow (m):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en skola för verklig jämlikhet.

*2002/03:Ub298 av Bo Lundgren m.fl. (m):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra alla skolor till fria självständiga skolor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten till individuell studieplan.

*2002/03:Ub329 av Håkan Juholt m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om individuella utvecklingsplaner för alla skolelever.

*2002/03:Ub336 av Maud Olofsson m.fl. (c):*

1. Riksdagen begär hos regeringen förslag till reformer för rätt till kunskaper, lokal makt och fler lärare i enlighet med vad i motionen anförs.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att skollagen skrivs om med utgångspunkt i att en individuell kunskapsrätt skall införas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att individuella utvecklingsplaner införs från årskurs 1.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inrätta ett kunskapskontrakt.

*2002/03:Ub387 av Matilda Ernkrans m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att initiera ett arbete för förenklade former för uppföljning, kontroll och styrning på lokal nivå inom förskola och skola.

*2002/03:Ub393 av Monica Green (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolans ansvar för att förmedla kunskaper till eleverna om vad demokrati innebär och om vikten av att använda sina demokratiska rättigheter.

*2002/03:Ub410 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):*

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målstyrning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om individanpassad studieplan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om minskat politiskt inflytande.

*2002/03:Ub417 av Alf Svensson m.fl. (kd):*

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rollfördelningen i den målstyrda skolan.

*2002/03:Ub444 av Torsten Lindström m.fl. (kd):*

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvaliteten på det individuella programmet ses över.

*2002/03:K326 av Johan Löfstrand och Matilda Ernkranz (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade möjligheter för demokratiska politiska organisationer att verka i skolor och högskolor.

*2002/03:K383 av Gustav Fridolin (mp):*

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolans betydelse för en levande, hållbar demokrati.

*2002/03:Ju214 av Sten Tolgfors (m):*

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolans undervisning i samhällskunskap och demokratifrågor.

*2002/03:Sf226 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):*

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av tydliga mål och utvärderingar i skolan.

*2002/03:Sf332 av Sten Tolgfors m.fl. (m):*

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en individuell kunskapsrätt för alla skolbarn.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärare och rektorers möjlighet att styra skolan och välja dess inriktning och profilering.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avsaknaden av en likvärdig skola i alla delar av landet.

*2002/03:N302 av Ingegerd Saarinen och Lotta N Hedström (mp):*

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om strategier för att förändra attityden till utbildning, kunskap och skolan i sig.